Avva Ammona

Avva Zosima

Mireasma pustiei

Avva Ammona Avva Zosima

Mireasma pustiei

Avva Ammona Avva Zosima

Mireasma pustiei

Traducere din limba greacă
de
Ieromonah Evloghie Munteanu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfinţitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

Editura Biserica Ortodoxă
Editura Egumenita
Galaţi 2004

© 2004 pentru ediția de față
Editura Egumenița, Galați, România.

Traducerea s-a făcut după originalele:
«ΑΒΒΑΣ ΑΜΜΟΝΑΣ – ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟ ΤΟΥ – ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ – ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ», ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ, ΕΚΔ. Ε', 1999
Traducerea s-a făcut după originalul:
«ΑΒΒΑΣ ΖΟΣΙΜΑ – ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΩΦΕΛΙΜΑ», ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ, ΕΚΔ. Δ', 1999

Editura Egumenița
I.S.B.N 973-7952-31-6

Editura Biserica Ortodoxă
I.S.B.N 973-7957-38-5

AVVA AMMONA

Precuvântare

Cele cincisprezece mici crâmpeie din Pateric scot la iveală minunatul chip ascetic al Avvei Ammona. Amănuntele pe care acestea ni le dau despre viața sa sunt puține, dar cu totul mișcătoare. Îl vom lăsa pe cititor să se desfăteze singur de ele. Ne vom mărgini aici la lucrurile menite mai cu seamă să aşeze în spațiu şi în timp chipul acestui mare nevoitor.

Avva Ammona a fost ucenic al Marelui Antonie (251-356) şi urmaş al acestuia în călăuzirea duhovnicească a călugărilor din centrul monahal Pispir, pe malul stâng al Nilului, la sud de Cairo. La răsărit de Pispir se află muntele Marelui Antonie, pe nişte meleaguri cu desăvârşire neprimitoare.

Între Pispir şi Alexandria se întinde pustia Nitriei, vestită pentru florile ascetice pe care le-a răsărit. Această pustie a avut două centre monahale, două schituri: Chiliile şi Schitul. Chiliile se aflau la o depărtare de patruzeci de kilometri sud-vest de Alexandria. Mergând cale de o zi şi o noapte, la optzeci de kilometri sud de Chilii, se găsea Schitul,

un loc văduvit de orice fel de mângâiere. Fie şi numai vederea lui năştea în suflet o amărăciune de moarte!

Se pare că Avva Ammona a petrecut în Schit vreme de paisprezece ani, luptându-se cu patima mâniei. Rodul nevoinţelor sale a fost dobândirea unei desăvârşite nepătimiri, care îl împiedica să judece păcatele oamenilor şi să dea, ca episcop, felurite certări, chiar şi atunci când era vorba de mari căderi trupeşti. În aceeaşi vreme se nevoiau în Schit întemeietorul acestuia, Avva Macarie Egipteanul, Avva Macarie Alexandrinul, Avva Pamvo şi multe alte sfeşnice luminătoare ale monahismului egiptean. Se spune că, la anul 375, numai în muntele Nitriei vieţuiau mai mult de cinci mii de monahi.

Se socoteşte neîndoielnic faptul că Avva Ammona a fost hirotonit episcop de către Marele Atanasie. De-a lungul întregii sale vieţi, aflăm nenumărate semne minunate ale dreptei sale socotinţe, ale nepătimirii, ale milostivirii şi ale iubirii către omul păcătos, astfel încât îl putem aşeza fără şovăire în rândul sfinţilor purtători de Dumnezeu, care au ajuns la înălţimi duhovniceşti greu de atins.

A adormit înainte de anul 403. Pomenirea sa se prăznuieşte la 26 ianuarie. Stihurile Mineiului glăsuiesc:

„Ammona tot firul vieţii plinind,
viaţa cea pururea fiitoare o a moştenit".

*

Lucrarea scriitoricească a Avvei Ammona vădeşte un ascet „preaîncercat întru tainicele

urcuşuri cele către Dumnezeu". Potrivit înşiruirii lucrărilor sale în editarea făcută de către *Apostoliki Diakonia* (vol. 40), de unde am şi luat textul, le împărţim în Epistole, Învăţături, Sfaturi, Cuvinte şi fragmente din Cuvinte.

Epistolele sale tratează, cu originalitate şi limpezime, teme adânci ale vieţii duhovniceşti, precum liniştea, harul dumnezeiesc, dreapta socotinţă, ispitele ş.a.m.d. Deasa zăbovire asupra temei harului dumnezeiesc şi fierbinţile îndemnuri către fii săi duhovniceşti de a gusta din negrăita sa dulceaţă dovedesc că scriitorul epistolelor a cunoscut stări dumnezeieşti de negrăit şi a fost luminat de „lumina cerului cerurilor", precum el însuşi o numeşte.

S-au păstrat 7 epistole în greacă, 14 în siriacă, 13 în georgiană, 11 în arabă, 3 în armeană şi una în etiopiană. Acest lucru dovedeşte că ele au cunoscut o foarte largă răspândire în Răsărit.

De mare folos pentru zilele noastre este cea dintâi epistolă a sa, în care se stăruie asupra temei lucrării misionare, care îi frământă atât de mult pe clericii evlavioşi. Neîndoielnic, multe conştiinţe treze vor fi ajutate prin cuvintele cele pline de limpezime ale acestui episcop din vechime:

„Aceasta era pricina pentru care Sfinţii Părinţi trăiau însinguraţi în pustie. (...) Au izbutit să facă să locuiască înlăuntrul lor puterea dumnezeiască, după ce mai întâi s-au nevoit îndelung întru liniştire. Şi atunci, împodobiţi cu virtuţi, i-a trimis Dumnezeu printre oameni pentru a-i zidi şi a-i tămădui. (...)

Dumnezeu îi smulgea dintru liniştire şi-i trimitea în lume. Aceasta însă numai după ce-şi tămăduiseră toate patimile. Este cu neputinţă ca Dumnezeu să trimită spre folosul duhovnicesc al oamenilor un suflet care este încă bolnav.

Deci, aceia care merg în lume înainte de a se tămădui, merg din voia lor, iar nu din voia lui Dumnezeu. (...) Pentru aceasta nu pot nici pe ei înşişi să se păzească, nici alt suflet să zidească".

*

Cele două Cuvinte ale sale („Despre cei ce se liniştesc" şi „Despre bucuria sufletului care începe să trăiască pentru Dumnezeu") nu corespund titlurilor lor. Ele sunt mai degrabă colecţii de apoftegme, şi de aceea le înşiruim ca atare.

Este vrednic de însemnare aici un fragment din primul Cuvânt:

„Cel care cinsteşte poruncile lui Dumnezeu şi le păzeşte ca un datornic, acesta L-a cunoscut pe Dumnezeu.

Nu căuta cele înalte ale lui Dumnezeu, câtă vreme încă mai ceri ajutorul Domnului ca să vină şi să te mântuiască de păcat. Înaltele înţelesuri teologhiceşti vor veni singure, când sufletul se va curăţa".

Aceste minunate cuvinte rostite atât de timpuriu, în veacul al patrulea, în asprele pustietăţi ale Nitriei, descoperă chipul apofatic al cunoaşterii lui Dumnezeu, temă trecută cu vederea de către mulţi teologi, chiar dintre cei mai de frunte...

Am descoperit existenţa unei confuzii a celor două Cuvinte şi a Sfaturilor Avvei Ammona cu, respectiv, Cuvintele 6, 16 şi 27 ale Avvei Isaia, pe care le-a tipărit în 1911 monahul Augustin de la Iordan, şi pe care le-a retipărit în 1962 fericitul Sotirios Shinas. Mărturie a autenticităţii Sfaturilor este însă un cuvânt al Avvei Zosima, cuprins într-un codice din veacul al zecelea: „Ce este mai lesne decât a-l asculta pe sfântul şi învăţătorul cu fapta, Avva Ammona, zicând: Păzeşte-te pe sineţi cu de-amănuntul, aşa încât, dacă cineva te-ar întrista în orice fel de lucru, să taci" (Codicele sinaitic 449, p. 26b).

Oricum, toate lucrările Avvei Ammona alcătuiesc un dar de mare preţ pe care experienţa ascetică îl aduce fiecărui suflet ce vrea să se lupte cu stăruinţă în arena vieţii creştineşti. Ele alcătuiesc, de asemenea, un întreg de sfaturi preţioase pentru înfruntarea feluritelor patimi sufleteşti şi trupeşti. Sunt, de asemenea, strălucite scrieri descoperitoare ale misticismului monahismului primar.

*

Tipărirea Avvei Ammona este, în acelaşi timp, şi un prinos de evlavie adus pururea pomenitului şi cinstitului nostru Bătrân Heruvim, căci ale sale au fost alegerea şi dorinţa fierbinte de a fi tipărite scrierile acestui Sfânt Părinte, pe care le socotea adânc duhovniceşti şi foarte folositoare vremurilor noastre.

Sfânta Mănăstire Paraklitou

I.

ISTORISIRI DESPRE AVVA AMMONA

1. Un frate l-a întrebat pe Avva Ammona, zicând: „Spune-mi un cuvânt". Şi i-a zis Bătrânul: „Mergi, şi fă-ţi gândul tău precum al făcătorilor de rele ce sunt în temniţă. Căci aceia pururea întreabă pe oameni: «Unde este stăpânitorul şi când vine?»; şi plâng din acea aşteptare. Aşa şi monahul, trebuie totdeauna să ia aminte şi să-şi mustre sufletul, zicând: «Vai mie, cum mă voi înfăţişa la judecata lui Hristos, cum voi da Lui răspuns?». Dacă aşa vei cugeta totdeauna, poţi să te mântuieşti".

2. Spuneau despre Avva Ammona că şi vasilisc a omorât. Căci ducându-se în pustie ca să scoată apă din fântână şi văzând vasiliscul, s-a pus pe sine cu faţa la pământ, zicând: „Doamne, sau eu am a muri, sau acesta!" Şi îndată a crăpat vasiliscul, cu puterea lui Hristos.

3. Zis-a Avva Ammona: „Paisprezece ani am petrecut în schit, rugându-mă lui Dumnezeu ziua şi noaptea ca să-mi dăruiască a birui mânia".

4. Povestea unul dintre părinţi că era un bătrân duhovnicesc la Chilii, purtând haină împletită, şi

care a venit la Avva Ammona. Şi l-a văzut bătrânul pe cel ce purta împletitura, şi i-a zis: „Aceasta nu te foloseşte nicidecum". Şi l-a întrebat pe el acela, zicând: „Trei gânduri mă supără: sau să mă duc în pustietăţi, sau să mă duc în străinătate, unde nimeni nu mă cunoaşte, sau să mă închid în chilie, nimănui răspunzând şi mâncând la două zile". Zis-a lui Avva Ammona: „Nici una din acestea trei nu-ţi este de folos să faci, ci mai degrabă şezi în chilia ta şi mănâncă puţin în fiecare zi, şi să ai totdeauna cuvântului vameşului în inima ta. Şi aşa poţi să te mântuieşti".

5. Unor fraţi li s-a întâmplat o scârbă la locul lor şi, vrând să-l părăsească, au venit către Avva Ammona. Şi iată că bătrânul plutea cu corabia, şi, văzându-i pe ei mergând pe lângă malul râului, a zis corăbierilor: „Scoateţi-mă la uscat!" Şi chemându-i pe fraţi, le-a zis: „Eu sunt Ammona, către care vreţi să mergeţi". Şi mângâindu-le inimile, i-a făcut pe ei de s-au întors de unde veniseră. Căci nu avea acel lucru al lor vătămare de suflet, ci omenesc necaz.

6. A venit odată Avva Ammona să treacă râul, şi a aflat corabia dregându-se, şi a şezut lângă ea. Şi iată a venit la acel loc altă corabie, şi i-a trecut pe oamenii ce erau acolo. Şi i-au zis lui: „Vino şi tu, Avva! Treci cu noi!" Iar el le-a zis lor: „De nu voi trece cu corabia cea de obşte, în alta nu mă sui". Avea şi o legătură de smicele şi, şezând, împletea funie, apoi o despletea; aceasta a făcut-o până ce s-a dres corabia, şi aşa a trecut. I-au pus deci metanie fraţii, zicând: „De ce-ai făcut asta?" Şi le-a zis lor

bătrânul: „Ca să nu umblu totdeauna zorindu-mă gândul". Ci şi aceasta este pildă, ca în rânduială să umblăm pe calea lui Dumnezeu.

7. A mers odată Avva Ammona să-l întâlnească pe Avva Antonie, şi a rătăcit drumul. Şi şezând, a adormit puţin. Şi sculându-se din somn, s-a rugat lui Dumnezeu, zicând: „Mă rog Ţie, Doamne Dumnezeul meu, să nu pierzi făptura Ta!" Şi i s-a arătat lui ca o mână omenească, atârnând de cer, arătându-i lui calea, până ce a ajuns şi a şezut la peştera Avvei Antonie.

8. Acestui Avvă Ammona i-a prorocit Avva Antonie, zicând: „O să sporeşti în frica lui Dumnezeu". Şi l-a scos pe el din chilie, i-a arătat o piatră şi i-a zis: „Ocărăşte piatra aceasta şi o bate!" Iar el a făcut aşa. Şi a zis lui Avva Antonie: „Nu cumva a grăit piatra?" Iar el a spus: „Nu". Şi i-a zis lui Avva Antonie: „Aşa şi tu, la această măsură o să ajungi". Ceea ce s-a şi făcut, căci până la o aşa măsură a sporit Avva Ammona, încât din multa bunătate nu mai cunoştea deloc răutatea. Şi făcându-se el episcop, i-au adus lui o fecioară ce luase în pântece, şi i-au zis: „Cutare a făcut aceasta. Dă-le lor pedeapsă!" Iar el, pecetluind pântecele ei cu semnul crucii, a poruncit să i se dea şase perechi de cearşafuri, zicând: „Nu cumva, mergând, să nască şi să moară ea sau pruncul, şi nu va afla cele de îngropare". I-au zis lui pârâşii ei: „De ce-ai făcut aceasta? Dă-le canon!" Iar el le-a zis: „Vedeţi, fraţilor, că aproape este de moarte, şi ce-am eu de făcut?" Şi a

slobozit-o pe ea, şi nu a îndrăznit bătrânul să osândească pe nimeni.

9. Se spunea despre dânsul că au venit unii să fie judecaţi de el, iar bătrânul se prefăcea nebun. Şi iată o femeie a stătut aproape de el şi a zis: „Acest bătrân este nebun!" Şi a auzit-o pe ea bătrânul şi, chemându-o, i-a zis: „Câte osteneli am făcut eu prin pustii, ca să dobândesc această nebunie, şi prin tine să o prăpădesc pe ea astăzi?"

10. A venit odată Avva Ammona să prânzească într-un loc, şi era acolo unul care avea faimă rea. Şi s-a întâmplat să vină o femeie şi să intre în chilia acelui frate defăimat. Aflând aceasta cei ce locuiau acolo, s-au tulburat şi s-au adunat ca să-l alunge pe acela din chilie. Şi cunoscând că episcopul este în acel loc, venind l-au rugat să meargă împreună cu ei. Şi înţelegând fratele, a luat-o pe femeie şi a ascuns-o într-un chiup mare. Venind deci mulţimea, a văzut Avva Ammona ce se făcuse şi, pentru Dumnezeu, a acoperit lucrul. Şi intrând, a şezut deasupra chiupului şi a poruncit să se cerceteze chilia. După ce au căutat şi n-au găsit femeia, a zis Avva Ammona: „Ce este aceasta? Dumnezeu să vă ierte!" Şi rugându-se, i-a slobozit pe toţi, şi apucând de mână pe frate, i-a zis: „Ia aminte la tine, frate!" Şi aceasta zicând, s-a dus.

11. A fost întrebat Avva Ammona: „Ce este calea cea strâmtă şi cu necazuri?" Şi răspunzând, a zis: „Calea cea strâmtă şi cu necazuri aceasta este: să-şi silească cineva gândurile sale, şi să-şi taie voile sale pentru Dumnezeu. Şi aceasta este ceea ce s-a zis de

către apostoli: *Iată, noi am lăsat toate şi am venit după Tine* (Matei 19, 27)".

12. Nişte fraţi au venit la Avva Antonie, şi i-au spus lui un cuvânt din Levitic. A ieşit deci bătrânul în pustie, şi l-a urmat pe el Avva Ammona întru ascuns, ştiindu-i obiceiul. Şi îndepărtându-se mult, bătrânul a stat la rugăciune şi a strigat cu glas mare: „Dumnezeule, trimite pe Moisi să mă înveţe cuvântul acesta!" Şi a venit glas, grăind cu dânsul. A zis deci Avva Ammona: „Glasul l-am auzit, dar puterea cuvântului n-am priceput-o".

13. Avea Paisie, fratele lui Avva Pimen, prieteşug cu cineva de la altă chilie, iar aceasta nu plăcea Avvei Pimen; şi sculându-se, a plecat la Avva Ammona şi i-a zis lui: „Paisie, fratele meu, are prieteşug cu cineva şi nu mă odihnesc întru aceasta". Zis-a lui Avva Ammona: „Pimene, încă trăieşti? Mergi, şezi în chilia ta şi pune-ţi în inimă că deja ai un an de când eşti în mormânt".

14. Zis-a iarăşi Avva Pimen că a spus Avva Ammona: „Un om poartă secure în toată vremea sa şi nu izbuteşte a doborî copacul, iar altul, iscusit în a tăia, din puţine lovituri trânteşte copacul la pământ". Zicea deci că securea este dreapta socotinţă.

15. Zis-a iarăşi Pimen că spunea Avva Ammona: „O sută de ani poate să petreacă cineva în chilie şi să nu înveţe cum să şadă în ea".

II.

EPISTOLE ALE CUVIOSULUI ŞI DE DUMNEZEU PURTĂTORULUI PĂRINTELUI NOSTRU AVVA AMMONA

1.
Despre liniştire

Cunoaşteţi, de bună seamă, iubiţii mei fraţi, că de atunci de când s-a petrecut călcarea de poruncă a celor întâi zidiţi, sufletul nu poate să-L cunoască precum ar trebui pe Dumnezeu, dacă nu se păzeşte departe de oameni şi de orice ispită. Căci atunci va cerca războiul vrăjmaşilor lui. Şi după ce va birui în toate năvălirile potrivnicilor, atunci duhul lui Dumnezeu va locui înlăuntrul său, şi întreaga sa osteneală se va preface în bucurie şi veselie. Fireşte, la vremea războiului va răbda necazuri, strâmtorări şi alte felurite chinuri. Dar să nu se înfricoşeze. Nu va fi biruit, câtă vreme se luptă întru liniştire.

Aceasta era pricina pentru care Sfinţii Părinţi trăiau însinguraţi în pustie, precum Ilie Tesviteanul, Ioan Botezătorul şi ceilalţi părinţi. Să nu socotiţi că sfinţii au izbutit să se sfinţească vieţuind printre

oameni. Au făcut să se sălăşluiască înlăuntrul lor puterea dumnezeiască, după ce mai întâi s-au nevoit îndelung întru liniştire. Şi atunci, împodobiţi cu virtuţi, i-a trimis Dumnezeu printre oameni pentru a-i zidi şi a-i tămădui.

Ca doctori ce erau, puteau să tămăduiască bolile oamenilor. Pentru această nevoie, Dumnezeu îi smulgea dintru liniştire şi-i trimitea în lume. Aceasta însă numai după ce-şi tămăduiseră toate patimile. Este cu neputinţă ca Dumnezeu să trimită spre folosul duhovnicesc al oamenilor un suflet care este încă bolnav.

Deci, aceia care merg în lume înainte de a se tămădui, merg din voia lor, iar nu din voia lui Dumnezeu. Tocmai despre unii ca aceştia spune Dumnezeu: *N-am trimis Eu pe prorocii aceştia, ci au alergat ei singuri* (Ieremia 23, 21). Pentru aceasta nu pot nici pe ei înşişi să se păzească, nici alt suflet să zidească.

Însă cei care sunt trimişi de Dumnezeu, nu vor, firește, să se despartă de linişte, de vreme ce cunosc că prin ea au dobândit dumnezeieştile puteri. Iau însă asupră-le sarcina de a-i zidi pe oameni, pentru a nu se arăta neascultători Făcătorului.

V-am descoperit roadele liniştirii, pe care Dumnezeu le primeşte. Drept aceea, de vreme ce aţi cunoscut ajutorul şi vrednicia ei, sârguiţi-vă să v-o însuşiţi.

Cei mai mulţi dintre monahi n-au dobândit-o. Au vieţuit în mijlocul lumii, şi pentru aceasta n-au putut să-şi biruiască dorinţele. N-au voit să se

ostenească şi să se depărteze de tulburarea lumească, ci au rămas în mijlocul oamenilor, pricinuindu-şi împrăştieri. Din pricina aceasta n-au cercat dulceaţa lui Dumnezeu, nici nu s-au învrednicit să locuiască înlăuntrul lor puterea dumnezeiască şi să le dăruiască fericita desfătare. Nu se sălăşluieşte întru dânşii puterea dumnezeiască, fiindcă se grijesc de lucruri omeneşti şi de patimile sufletului, de laudele lumii şi de dorinţele omului celui vechi.

Dumnezeu a cunoscut de pe acum cele viitoare ale noastre. Prindeţi, deci, putere în nevoinţele voastre. Căci toţi cei ce fug de liniştire, nu pot să-şi stăpânească dorinţele, nici să biruiască în luptele duhovniceşti. N-au înlăuntrul lor puterea dumnezeiască, fiindcă aceasta nu se sălăşluieşte în suflete robite patimilor. Voi însă luptaţi-vă să biruiţi patimile, şi harul lui Dumnezeu va veni singur înlăuntrul vostru.

Fiţi sănătoşi în Duhul Sfânt! Amin.

2.
Despre cultivarea sufletească pentru atragerea harului dumnezeiesc

Bucuraţi-vă în Domnul, iubiţilor!

Dacă cineva iubeşte pe Dumnezeu *din toată inima şi din tot sufletul* (Matei 22, 37) şi face totul pentru a trăi cu frica lui Dumnezeu, această frică îi va pricinui tânguire, tânguirea - bucurie, iar bucuria - putere cu ajutorul căreia sufletul va rodi în toate.

Şi, când Dumnezeu va vedea rodul lui cel frumos, îl va primi ca pe o bună mireasmă şi Se va bucura împreună cu îngerii Săi pentru toate lucrările lui bune. Îi va da încă şi strajă, care îl va ocroti la fiecare pas, spre a-l călăuzi la locul odihnei fără primejdia de a fi robit de satana. Căci, văzând straja, adică puterea cea dumnezeiască, înconjurând sufletul, satana se depărtează. Se teme să se apropie de om şi de puterea care îl înconjoară.

Iubiților în Domnul, voi, pe care atât de mult vă iubesc, ştiu că sunteți prieteni ai lui Dumnezeu. Îmbrățişați, deci, puterea aceasta, pentru ca satana să se teamă de voi şi să lucrați totdeauna cu înțelepciune. Cu cât sporeşte dulceața harului dumnezeiesc, cu atât va înmulți înlăuntrul vostru roadele duhovniceşti. Dulceața aceasta îndulceşte *mai mult decât mierea şi fagurele* (Psalmul 18, 11).

Cei mai mulți dintre monahi şi monahii, afară de unii din felurite părți, n-au cercat această mare dulceață, pentru că n-au dobândit puterea dumnezeiască. Nu le-a dat-o Domnul, fiindcă nu şi-au cultivat sufletul după cuviință pentru a o primi. *Dumnezeu nu este părtinitor* (Fapte 10, 34). Pentru aceasta, El le pune înainte puterea dumnezeiască, în toate vremurile, celor ce lucrează spre a o dobândi. Numai unora ca aceştia le-o dăruieşte.

Iubiților, ştiu că vă iubeşte Dumnezeu şi că şi voi Îl iubiți pe Dumnezeu cu toată inima voastră, de atunci de când ați început lupta duhovnicească. Dar şi eu v-am iubit cu toată inima mea, văzând deschiderea voastră sufletească. Drept aceea,

îmbrățişați puterea dumnezeiască, spre a petrece toți anii întru libertate duhovnicească şi a lucra cu uşurință poruncile lui Dumnezeu.

Puterea care se dăruieşte omului aici pe pământ îl însoțeşte iarăşi şi în odihna cerului, până ce va străbate toate *puterile văzduhului* (Efeseni 2, 2). Există, într-adevăr, puteri demonice în văzduh, care îi împiedică pe oameni şi nu-i lasă să ajungă la Dumnezeu. Deci să-L rugăm acum pe Dumnezeu cu stăruință, ca să nu ne împiedice acelea a ajunge lângă El. Câtă vreme drepții au puterea dumnezeiască, nimeni nu poate să le împiedice urcuşul.

Până ce va locui harul dumnezeiesc în om, sufletul se luptă să-l dobândească prin disprețuirea tuturor ocărilor şi tuturor laudelor oamenilor, prin ura tuturor grijilor lumeşti care sunt socotite vrednice de cinste, prin ura oricărei odihne trupeşti, prin curățirea inimii de orice gând întinat sau părere lumească deşartă, prin rugăciuni de zi şi de noapte însoțite cu postiri şi lacrimi. Atunci când veți petrece în deplină odihnă şi tihnă, bunul Dumnezeu nu va întârzia să vă dea harul dumnezeiesc; veți dobândi mare îndrăzneală înaintea Lui şi vă va plini toate cererile, precum s-a scris (cf. Psalmul 36, 4).

Dacă, însă, după dobândirea harului vă va părăsi căldura dumnezeiască, atunci căutați-o iarăşi şi se va întoarce. Această căldură seamănă cu un foc ce preface gerul în dogoare. Deci, când vă simțiți inima îngreuiată, întoarceți-vă către ea şi cercetați-o cu frica lui Dumnezeu. În felul acesta, va fi nevoită iarăşi să se înfierbânte şi să se aprindă de flacăra

dumnezeiască. Asemenea a făcut oarecând şi prorocul David. Simţindu-şi inima îngreuiată, a spus: *Mi-am adus aminte cu revărsare de lacrimi* (Psalmul 41, 4), *Adusu-mi-am aminte de zilele cele de demult, cugetat-am la toate lucrurile Tale* (Psalmul 142, 5) şi cele următoare. Întru acest chip a izbutit să-şi reînfierbânte inima şi să primească dulceaţa Preasfântului Duh.

3.
Despre darul străvederii şi despre fuga de cei neosârduitori

Bucuraţi-vă în Domnul, fraţi iubiţi!

Cunoaşteţi că vă scriu pentru că vă socotesc fiii mei iubiţi şi fii ai făgăduinţei şi ai împărăţiei lui Dumnezeu. Pentru aceasta vă aduc aminte să-L rugaţi zi şi noapte pe Dumnezeu ca să vă păzească de orice păcat. Să cereţi şi să vă îngrijiţi totdeauna să vă dăruiască dreaptă socotinţă şi luminare, ca să învăţaţi să deosebiţi binele de rău în orice împrejurare. S-a scris: *Hrana cea tare este pentru cei desăvârşiţi, care au prin obişnuinţă simţurile învăţate să deosebească binele şi răul* (Evrei 5, 14).

Desăvârşiţi sunt aceia care au devenit fii ai împărăţiei cerurilor şi au fost socotiţi vrednici de înfiere, şi au luat de la Dumnezeu darul dreptei socotinţe în toate lucrurile lor, ca să nu poată nimeni să-i înşele. Într-adevăr, omul este păcălit deseori sub chipul binelui şi mulţi sunt înşelaţi pentru că nu au

dobândit încă de la Dumnezeu darul dreptei socotinţe.

Fericitul Pavel, cunoscând că dreapta socotinţă este cea mai mare bogăţie a creştinilor, scrie: *Pentru aceasta îmi plec genunchii înaintea Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos, din Care îşi trage numele orice neam în cer şi pe pământ, să vă dăruiască, după bogăţia slavei Sale, ca să fiţi puternic întăriţi, prin Duhul Său, în omul cel dinlăuntru, şi Hristos să Se sălăşluiască, prin credinţă, în inimile voastre, înrădăcinaţi şi întemeiaţi fiind în iubire, ca să puteţi înţelege împreună cu toţi sfinţii care este lărgimea şi lungimea şi înălţimea şi adâncimea, şi să cunoaşteţi iubirea lui Hristos, cea mai presus de toată cunoştinţa* (cf. Efeseni 3, 14-19).

Pavel, adică, întrucât îi iubea pe fiii săi duhovniceşti din toată inima, doreşte să li se dea această mare bogăţie, pe care el însuşi o cunoştea, anume creştineasca dreaptă socotinţă. Ştia că, dacă o vor dobândi, nu se vor mai osteni întru nimic, nici nu se vor mai teme de vreo oarecare frică. Dimpotrivă, îi va însoţi dumnezeiasca bucurie ziua şi noaptea, iar dumnezeiasca lucrare va deveni pentru ei mai dulce *decât mierea şi fagurele* (Psalmul 18, 11). Dumnezeu va fi întotdeauna împreună cu dânşii şi le va dărui descoperiri dumnezeieşti şi mari taine, pe care eu nu le pot rosti cu limba.

Aşadar, iubiţii mei, deoarece vă socotesc fiii mei, cereţi îndelung zi şi noapte cu credinţă şi cu lacrimi să dobândiţi acest dar al dreptei socotinţe, pe care încă nu l-aţi dobândit, de atunci de când aţi început această viaţă ascetică. Şi iarăşi eu, păcătosul, mă voi ruga să ajungeţi la această sporire şi măsură,

de care nu s-au învrednicit mulți monahi, fără numai oarecari suflete, puține la număr și iubitoare de Dumnezeu, în felurite locuri.

Așadar, dacă voiți să ajungeți la aceste măsuri ale sporirii duhovnicești, nu-i obișnuiți pe monahii cei neosârduitori să se apropie de voi, ci păziți-vă de ei. Altminteri, nu vă vor lăsa să sporiți în viața dumnezeiască și vă vor stinge căldura duhovnicească, fiindcă cei neosârduitori nu au căldură și urmează voia proprie. De fiecare dată când se apropie de voi, vorbesc despre lucruri lumești și prin această vorbire sting și mistuie râvna voastră. Nu vă îngăduie să sporiți.

S-a scris: *Duhul să nu-l stingeți* (I Tes. 5, 19). El se stinge însă prin grăire deșartă și împrăștiere. Așadar, când îi vedeți pe cei neosârduitori, faceți bine și depărtați-vă de dânșii și rupeți legăturile cu ei, căci aceștia sunt cei care-i împiedică pe oameni să sporească în zilele noastre.

Fiți sănătoși în Domnul, iubiților, întru duhul blândeții!

4.

Despre ispitele pe care le au de înfruntat cei ce sporesc duhovnicește. Despre folosul pe care li-l pricinuiesc ispitele, fără de care sufletul nu poate să sporească și să se apropie de Dumnezeu

Cunosc că suferiți, pentru că vă împotriviți ispitelor. Însă, dacă răbdați cu bărbăție, veți avea

bucurie. Căci, dacă nu înfruntați ispitele, vădite sau ascunse, nu veți putea să sporiți virtutea voastră. Toți sfinții, luptându-se să sporească, au înfruntat ispite. Într-adevăr, ori de câte ori cineva dobândește un dar dumnezeiesc, îndată vrăjmașii se grăbesc să i-l răpească prin felurite ispite.

Cunoscând demonii că sufletul care primește dumnezeiasca binecuvântare sporește, și îl luptă în ascuns și la arătare. Iacov, când a primit părinteasca binecuvântare, a înfruntat îndată ispita lui Isav (cf. Fac. 27). Diavolul, adică, a mișcat inima lui Isav împotriva lui Iacov, vrând să nimicnicească binecuvântarea. N-a izbutit, însă, să-l vatăme pe cel drept, căci este scris: *Că nu va lăsa Domnul toiagul păcătoșilor peste soarta drepților* (Psalmul 124, 3). Iacov nu numai că nu a pierdut binecuvântarea pe care o dobândise, ci a înmulțit-o în fiecare zi.

Luptați-vă, așadar, și voi, să biruiți ispitele, căci toți cei ce au luat binecuvântări, trebuie neapărat să înfrunte și ispite. Și eu, părintele vostru duhovnicesc, am avut de străbătut mari ispite, vădite și ascunse. Am răbdat însă voia lui Dumnezeu cu stăruință și răbdare, și Domnul m-a mântuit.

Așadar, pentru că și la voi, iubiților, a venit binecuvântarea Domnului, au urmat și ispitele. Răbdați-le până ce le veți birui. Atunci veți dobândi mare sporire și înaintare întru toate virtuțile. Vi se va da din cer bucurie mare, necunoscută până atunci. Leacul pentru a birui ispitele este să nu cădeți în nepurtare de grijă, ci să vă rugați și să mulțumiți cu

toată inima lui Dumnezeu, arătând răbdare în orice lucru. Astfel, ele vă vor lăsa şi vor pleca.

Avraam, Iacov, Iov şi alţii mulţi, prin ispite s-au arătat mai desăvârşiţi. Pentru aceasta s-a scris: *Multe sunt necazurile drepţilor şi din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul* (Psalmul 33, 18). De asemenea, Iacov porunceşte: *Este vreunul dintre voi în suferinţă? Să se roage!* (Iacov 5, 13). Vedeţi cum toţi sfinţii, când au avut de înfruntat ispite, au cerut ajutor de la Dumnezeu?

S-a scris încă: «*Credincios este Dumnezeu; El nu va lăsa să fiţi ispitiţi mai mult decât puteţi* (I Cor. 10, 13). Aşadar, pentru dreptatea inimii voastre, vă va ajuta Dumnezeu. Dacă nu vă iubea, n-ar fi îngăduit ispitele, pentru că s-a scris: *Căci pe cel pe care îl iubeşte Domnul îl ceartă, şi bate pe fiul pe care îl primeşte* (Pilde 3, 12). Prin urmare, ispitele sunt îngăduite celor cu adevărat credincioşi, în vreme ce cei neispitiţi sunt feciori din desfrânare, care poartă haina celui credincios, însă nu trăiesc potrivit credinţei.

Antonie ne spunea că nimeni nu va putea să intre, neispitit, întru împărăţia lui Dumnezeu. Iar Apostolul Petru scrie: *Întru aceasta vă bucuraţi, măcar că acum ar trebui să fiţi trişti, încercaţi fiind de multe feluri de ispite pentru puţină vreme, pentru ca credinţa voastră încercată, mult mai de preţ decât aurul cel pieritor, dar lămurit prin foc, să fie găsită spre laudă şi spre slavă şi spre cinste, la arătarea lui Iisus Hristos* (I Petru 1, 6-7).

Se spune despre copaci că, atunci când se clatină de vânturi, se înrădăcinează şi se înalţă mai mult. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu drepţii. Aşa

încât, dacă vreţi să sporiţi, ascultaţi pe învăţătorii voştri şi în aceasta şi în orice altceva.

Cunoaşteţi că la începutul luptei duhovniceşti Duhul Sfânt aduce bucurie, văzând curate inimile luptătorilor. Însă, după dăruirea bucuriei şi a dulceţii, pleacă şi îi părăseşte. Acesta este semnul desluşit al lucrării Sale. La început, Se poartă astfel cu fiecare suflet care Îl caută pe Dumnezeu. Mai apoi pleacă şi îl părăseşte, ca să se vădească dacă sufletul va stărui sau nu în căutarea Sa.

Unii, atunci când pleacă şi îi părăseşte, încearcă întristare şi rămân în această stare, trândavi. Nu-L roagă pe Dumnezeu să-i scape de întristare şi să le dea din nou bucuria şi veselia pe care le-au încercat mai înainte. Dimpotrivă, din pricina nesârguinţei şi a voilor lor, se înstrăinează de dumnezeiasca dulceaţă. Astfel devin trupeşti şi, în vreme ce poartă schima, nu cred în puterea ei. Se aseamănă cu cei ce au orbit şi trec cu vederea lucrările dumnezeieşti.

Deprinşi cu bucuria pe care o avuseseră mai înainte, dacă deodată încearcă întristare şi Îl roagă pe Dumnezeu din toată puterea inimii, cu sinceritate, cu lacrimi, cu post şi lepădare a tuturor voilor lor, atunci Acesta le va da o bucurie mai mare decât cea dintâi şi îi va sprijini mai mult. Astfel lucrează Duhul Sfânt cu fiece suflet care Îl caută pe Dumnezeu.

Pe măsură ce sufletul urcă de la cele mai de jos către cele mai de sus, cu cât Îl urmează pe Duhul Sfânt, cu atât încearcă felurime de ispite. Biruindu-le, însă, devine străvăzător şi se împodobeşte cu mai mult har.

Înălțându-se prorocul Ilie, atunci când s-a suit la cerul cel dintâi, s-a minunat de lumina acestuia. Însă, când a urcat la cel de-al doilea, s-a minunat atât de mult, încât a spus: *Mi s-a părut că lumina întâiului cer a fost întuneric*. La fel a spus şi despre fiecare din celelalte ceruri. Întocmai înaintează şi sporesc sufletele marilor sfinți, până ce vor ajunge la cerul cerurilor.

Vă scriu acestea, iubiților, ca să fiți întăriți şi să învățați că ispitele năvălesc asupra celor credincioşi nu pentru a-i vătăma, ci pentru a-i folosi. Sufletul nu se poate sui la locaşul Făcătorului său fără să fie război de ispite. Dacă voiți să dobândiți dar duhovnicesc, dați-vă pe sine ostenelilor trupeşti şi sufleteşti şi înălțați-vă mintea zi şi noapte la cer, rugând din tot sufletul pe Duhul Sfânt cel arzător, şi atunci vi se va da.

Luați seama ca nu cumva să vină asupra voastră cugete de îndoială, care zic: «Cine poate să Îl primească înlăuntrul său?». Nu îngăduiți unor asemenea gânduri să vă stăpânească. Cereți cu sinceritate şi Îl veți primi. Şi eu, părintele vostru, mă rog să-L primiți. Vine întotdeauna la cel care-şi cultivă sufletul. Duhul Sfânt locuieşte în cei care au dreptate în inimă. Cred că locuieşte şi în voi, căci şi voi Îl căutați pe Dumnezeu cu suflet curat.

Când veți primi pe Duhul Sfânt, vă va descoperi tainele cerului. Vă va descoperi multe, pe care nu le pot scrie pe hârtie. Atunci nu vă veți teme de nimic şi vă va stăpâni o bucurie cerească. Şi, în

vreme ce veți fi încă pe pământ, veți trăi ca şi când v-ați fi mutat întru împărăția cerurilor. Nu veți mai avea atunci trebuință să vă rugați pentru voi înşivă, ci numai pentru ceilalți.

Slavă Preabunului Dumnezeu, Care descoperă asemenea taine robilor Săi celor adevărați. Acestuia se cuvine slava în veci. Amin.

5.

Despre faptul că anevoioasă este cunoaşterea voii dumnezeieşti şi că omul nu poate să înțeleagă voia dumnezeiască sau să sporească dacă nu se va lepăda de toate voile sale şi nu va asculta de părinții săi duhovniceşti

Precum cunoaşteți, frații mei, când omul îşi schimbă felul de viață şi urmează un altul, mai duhovnicesc şi plăcut lui Dumnezeu, atunci se schimbă şi numele lui. Astfel, atunci când Sfinții noştri Părinți au sporit duhovniceşte, li s-au preschimbat şi numele. Au primit nume noi, scrise pe tablele cerului. Când Sara a sporit, a auzit glas: *Nu te vei mai numi Sara, ci Sarra* (Facerea 17, 15). Avram a fost numit Avraam, Isac – Isaac, Iacov – Israil, Saul – Pavel, Simon – Chifa, căci s-a schimbat viața lor şi au înaintat de la starea în care erau. Pentru aceasta şi voi, fiindcă ați crescut în vârsta cea duhovnicească,

este nevoie să vă schimbați numele cu unul nou, potrivit cu sporirea duhovnicească.

Aşadar, iubiții mei, pe care – socotindu-vă fii mei duhovniceşti – vă iubesc din tot sufletul şi caut folosul vostru ca şi pe al meu, mă înştiințez că vă necăjeşte o ispită şi mă tem ca nu cumva să se întâmple aceasta din pricina voastră. Am auzit, chiar, că vreți să părăsiți locul vostru şi m-am mâhnit, deşi aveam mult timp de când nu mai fusesem mâhnit.

M-am mâhnit, căci ştiu bine că, dacă vă îndepărtați de locul vostru, nu veți spori deloc, de vreme ce nu este voia lui Dumnezeu să plecați. Dacă plecați voi singuri, Dumnezeu nu vă va ajuta, nici nu vă va însoți. Şi mă tem ca nu cumva să întâmpinăm multe nenorociri.

Când urmăm voia noastră, Dumnezeu nu ne trimite ajutorul Său, prin care se călăuzesc toate lucrările oamenilor. Atunci când omul face ceva din voia lui, nu-L are sprijinitor pe Dumnezeu, iar inima-i rămâne neputincioasă şi amărâtă în orice încearcă să lucreze.

Demonii înşeală şi păcălesc pe cei credincioşi prin aparența sporirii. Prin nimic altceva n-a fost înşelată Eva, fără numai prin aparența binelui şi a sporirii. Auzind *veți fi ca Dumnezeu* (Facerea 3, 5) şi nedându-şi seama cine a spus-o, a făcut neascultare de dumnezeiasca poruncă, şi nu numai că n-a înaintat, dar a căzut şi în osândă.

Scrie Solomon în Pilde: *Unele căi par drepte în ochii omului, dar sfârşitul lor sunt căile morții* (Pilde 14, 12). Pe acestea le scrie pentru cei ce nu pricep care este voia

lui Dumnezeu şi o urmează pe a lor. Fiindcă nu înțeleg voia lui Dumnezeu, primesc la început de la diavol o stare de înflăcărare, care seamănă cu bucuria, fără să fie cu adevărat. Mai târziu, însă, încearcă amărăciune şi ruşinare.

Dimpotrivă, cel ce urmează voia lui Dumnezeu rabdă la început mari osteneli, însă mai târziu află odihnă şi bucurie. Aşadar, nu faceți nimic până ce vă voi întâlni.

Trei sunt voile care îl frământă pe om neîncetat. Însă nu le deosebesc pe acestea decât monahii desăvârşiți, despre care scrie Apostolul: *Iar hrana tare este pentru cei desăvârşiți, care au prin obişnuință simțurile învățate să deosebească binele şi răul* (Evrei 5, 14). Care sunt aceste trei voi? Cea pe care o zvârle în suflet vrăjmaşul, cea pe care o naşte inima însăşi şi cea pe care o seamănă în om Dumnezeu. Din cele trei, numai pe a Sa o primeşte Dumnezeu.

Cercetați aşadar întru sine care dintre cele trei vă îmboldeşte să vă părăsiți locul şi nu vă îndepărtați până ce vă voi întâlni, precum scrie Evanghelia: *Rămâneți în Ierusalim, până ce veți lua putere de sus* (Luca 24, 49).

Cunosc voia lui Dumnezeu mai bine decât voi în împrejurarea aceasta. Este greu să o desluşească cineva în orice împrejurare. Dacă omul nu se leapădă de toate voile sale şi nu ascultă de părinții duhovniceşti, nu va izbuti să deosebească voia lui Dumnezeu. Când o deosebeşte însă, cere de la Dumnezeu putere pentru a putea să o pună în făptuire.

Astfel încât înțelegerea voii lui Dumnezeu este lucru însemnat, iar înfăptuirea ei are încă şi mai mare însemnătate. Pe amândouă le-a izbutit Iacov, ascultând de părinții lui. Când i-au poruncit să meargă la unchiul său, Laban, în Mesopotamia, îndată a ascultat, deşi nu voia să se despartă de ei. Dar nici mie, părintele vostru, nu mi-ar fi descoperit Dumnezeu voia Lui, dacă mai înainte n-aş fi făcut ascultare părinților mei duhovniceşti. Aşadar, acum şi voi ascultați-l pe părintele vostru în această împrejurare, pentru a afla odihnă şi a spori.

Încă m-am mai înştiințat cum că ați spus că părintele vostru nu ia seama la greutatea pe care o încercați. Cunoaştem că Iacov a plecat departe de Isav, dar n-a plecat de la sine. Părinții lui l-au trimis. Urmați-i, dar, lui Iacov şi rămâneți la locul vostru. Rămâneți acolo până ce părintele vostru vă va îngădui să plecați, pentru ca plecarea voastră să fie binecuvântată. Astfel şi Dumnezeu Însuşi va binecuvânta lucrurile voastre.

Fiți sănătoşi în Domnul! Amin.

6.
Despre slava deşartă şi dorința de a plăcea oamenilor

Bucurați-vă în Domnul, preacinstiți frați!

Scriu vouă, pe care Dumnezeu vă iubeşte şi care Îl căutați pe Domnul din tot sufletul şi adevărat. Cei ce se roagă întru acest chip sunt ascultați de

Dumnezeu şi sunt binecuvântați în toate lucrările lor, şi sunt împlinite toate cererile pentru care Îl roagă. Însă cei care nu se roagă din tot sufletul, ci cu şovăială, şi lucrează pentru a fi slăviți de către oameni, aceştia nu sunt ascultați de Dumnezeu în toate câte Îl roagă. Mai degrabă Îl mânie cu lucrurile lor, precum s-a scris: *Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor* (Psalmul 52, 7).

Vedeți cât Se mânie Dumnezeu pentru lucrurile lor şi nu le plineşte nici una dintre cererile pe care I le aduc, ci mai vârtos li Se împotriveşte. Şi aceasta pentru că nu săvârşesc cu credință lucrarea lor, ci cu dorința de a plăcea oamenilor. Astfel, puterea dumnezeiască nu locuieşte înlăuntrul lor şi nu sporesc în nici unul din lucrurile pe care le săvârşesc. Pentru aceasta nu primesc întărirea harului, nici uşurarea şi bucuria lui. Sufletul le este apăsat de povara tuturor faptelor lor. În felul acesta trăiesc cei mai mulți dintre monahi. N-au primit harul care îmbărbătează sufletul, care îl face să se bucure şi care îi aduce în fiecare zi bucurie şi căldură dumnezeiască. Nu-i adumbreşte harul dumnezeiesc, căci caută în toate lucrările lor laudele oamenilor. Cel ce săvârşeşte lucrurile lui cu dorința de a plăcea oamenilor este urâciune pentru dumnezeiescul har.

Iubiții mei, Dumnezeu cunoaşte roada ostenelilor voastre. Luptați-vă, aşadar, să biruiți în fiecare împrejurare slava deşartă. Astfel, întreaga roadă se va face bineprimită şi se va păzi întreagă dinaintea Ziditorului. Astfel veți primi

dumnezeiescul har, care prețuiește mai mult decât toate lucrurile.

Sunt încredințat, fraților, că vă luptați cu toată puterea, fără încetare, împotriva slavei deșarte. Pentru aceasta se păzește și roada ostenelilor voastre.

Duhul viclean al slavei deșarte luptă fiece strădanie bună pe care omul și-o ia asupră-și, căci voiește să risipească și să facă nefolositoare roada ei duhovnicească și să-i împiedice pe oameni să se sfințească potrivit voii dumnezeiești.

Duhul slavei deșarte îi războiește, de asemenea, pe cei ce vor să ajungă cu adevărat credincioși. Așadar, dacă unii care râvnesc să ajungă astfel sunt lăudați de oameni ca fiind credincioși și nevoitori și milostivi, îndată duhul viclean îi războiește. Pe unii, chiar, îi biruiește, risipind și nimicind roada lor, căci îi împinge a trăi cu dorința de a plăcea oamenilor. Astfel prăpădește roada ostenelilor lor și, în vreme ce în ochii oamenilor par să aibă roadă, în ochii lui Dumnezeu nu au nimic. Pentru aceasta, adică pentru că nu a aflat bune roadele lor, Dumnezeu nu le-a dat harul dumnezeiesc. I-a lăsat goi și i-a lipsit de atât de îmbătătoarea Lui dulceață.

7.
Despre lucrările Duhului Sfânt

Iubiților în Domnul, vă îmbrățișez în Duhul blândeții, Care este pașnic, răspândește bună mireasmă și suflă înlăuntrul sufletelor sfinților. Acest

Duh nu se apropie de nici un suflet, fără numai de cele ce s-au curățit cu desăvârșire de păcătoșenia lor. Este sfânt și nu poate locui în inimă necurată.

Domnul nu l-a dat nici apostolilor, înainte ca ei să se curățească. Pentru aceasta le-a spus: *Dacă Mă voi duce, vă voi trimite pe Mângâietorul, Duhul Adevărului, și vă va vesti toate* (Ioan 16, 7 și 13). Din vremea lui Abel și a lui Enoh până astăzi, acest Duh se dăruiește sufletelor sfinților care s-au curățit desăvârșit.

Duhul care se apropie de celelalte suflete nu este același, ci este duhul pocăinței. Acesta cheamă toate sufletele și le curățește de păcatele lor. După ce le curățește desăvârșit, le predă Duhului Sfânt, Care nu contenește a revărsa asupra lor bună mireasmă și dulceață, precum spune și Levi: *Iar desfătarea duhului cine o cunoaște, fără numai aceia în care s-a sălășluit?* Mulți nu s-au învrednicit să primească nici măcar duhul pocăinței, în vreme ce Duhul adevărului locuiește, în toate vremurile, numai în anumite suflete.

Precum mărgăritarul cel de mult preț, așa și Acesta nu se află decât numai în sufletele sfinților, care au ajuns la desăvârșire. Când Levi s-a învrednicit să Îl primească, a mulțumit lui Dumnezeu, zicând: *Te laud Dumnezeule, că mi-ai dăruit mie duhul pe care l-ai dat robilor tăi.* Asemenea, toți sfinții care L-au primit au mulțumit mult lui Dumnezeu.

Duhul Sfânt este mărgăritarul cel de mult preț despre care spune Evanghelia, *pe care l-a cumpărat cel*

ce şi-a vândut toate câte avea (Matei 13, 46). Acesta este comoara *ascunsă în ţarină, pe care aflându-o omul s-a bucurat foarte* (Matei 13, 44).

El va descoperi mari taine acelor suflete întru care va locui. În acestea, noaptea se va face luminoasă ca ziua. Acestea sunt lucrările Duhului Sfânt.

Cunoaşteţi că nu este îngăduită ispită omului dacă nu primeşte Duhul Sfânt. Însă atunci când Îl primeşte, este predat diavolului spre a fi încercat. Cine îl predă? Însuşi Duhul lui Dumnezeu. Este cu neputinţă diavolului să-l ispitească pe creştin, dacă nu i-l va preda Dumnezeu.

Când Domnul nostru S-a botezat, a fost călăuzit de Duhul Sfânt în pustie spre a fi încercat de diavolul. Dar n-a fost biruit de acesta. Duhul Sfânt adaugă har sfinţilor după ispite, şi îi întăreşte mai mult.

Pentru toate, dar, să-L slăvim pe Dumnezeu şi să-I mulţumim, fie pentru cinstiri, fie pentru necinstiri, pentru că ne-a izbăvit de rău şi ne-a ridicat la slava cea dintâi.

III.

DIN ÎNVĂŢĂTURILE CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU AMMONA

Există patru rele, şi dacă omul are una din acestea, nici să se pocăiască nu poate, nici rugăciunea nu-i este ascultată de Dumnezeu.

Întâiul rău este **mândria**. Cel mândru socoteşte că vieţuieşte bine, că purtarea sa place lui Dumnezeu şi oamenilor, că mulţi se folosesc de împreună petrecerea cu el şi că, în acelaşi timp, prin plecarea lui în pustie s-a izbăvit de multe păcate. Nu locuieşte Dumnezeu în omul care cugetă astfel. Monahul trebuie, mai degrabă, să se socotească mai prejos decât dobitoacele cele necuvântătoare şi să creadă că lucrurile lui nu sunt plăcute lui Dumnezeu. De altfel, s-a spus de către prorocul: *Toată dreptatea omului ca o cârpă lepădată este înaintea Lui* (Isaia 64, 5). Iar dacă sufletul nu crede cu adevărat că este mai necurat decât dobitoacele, păsările şi câinii, Dumnezeu nu ascultă rugăciunea lui. Şi aceasta pentru că dobitoacele, păsările şi câinii n-au păcătuit niciodată înaintea lui Dumnezeu şi nu vor fi chemaţi la Judecată. Se vădeşte deci că păcătosul este mai vrednic de plâns decât dobitoacele. I-ar fi mai pe

plac, precum dobitoacele, să nu învieze, nici să fie chemat la Judecată. Dobitoacele nu judecă, nici nu se mândresc. Mai mult, iubesc pe cei care le hrănesc. Omul însă nu iubeşte aşa precum ar trebui pe Dumnezeu, Care l-a plăsmuit şi îl hrăneşte.

Al doilea rău este **pomenirea răului**. Dacă cineva ţine minte răul împotriva oricărui om, chiar şi împotriva celui care, întâmplător, l-a orbit, atunci rugăciunea lui nu urcă la Dumnezeu. Se va înşela crezând că va fi miluit sau va fi iertat, chiar şi dacă învia morţii.

Al treilea rău este **judecata**. Cel care îl judecă pe un om păcătos este şi el vrednic de judecată, chiar de ar fi făcător de minuni. Hristos a spus: *Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi* (Matei 7, 1). Aşadar, creştinul nu trebuie să judece pe nimeni. *Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului* (Ioan 5, 22). Astfel încât, cel ce judecă înainte de Judecata pe care o va face Hristos, este antihrist. De altfel, mulţi care erau mai înainte tâlhari şi curvari au devenit cuvioşi şi drepţi. Şi poate că am văzut păcatele lor, dar n-am priceput virtuţile lor ascunse, judecându-i pe nedrept.

Al patrulea rău este **lipsa iubirii**. Fără ea, precum spune Apostolul, chiar de am grăi în limbile îngerilor, chiar de am avea credinţa cea dreaptă întru toate, chiar de am muta munţii, chiar de am împărţi toată avuţia la săraci, chiar de ne-am da şi trupul spre mucenicie, cu nimic nu vom fi folosiţi (cf. I Cor. 13, 1-3).

Dar poate veţi întreba: „Cum este cu putinţă să dea cineva toate ale sale celor săraci, fără să aibă

iubire? Milostenia nu este iubire?" Milostenia nu este iubirea cea desăvârşită, ci doar o parte a ei. Sunt mulţi aceia care pe unii îi miluiesc şi pe alţii îi nedreptăţesc, pe unii îi găzduiesc şi altora le ţin minte răul, pe unii îi apără şi pe alţii îi batjocoresc. Pe cei străini îi îndrăgesc, iar pe ai lor îi urăsc. Aşadar, aceasta nu-i iubire, nu este. Adevărata iubire nu urăşte pe nimeni, nu batjocoreşte pe nimeni, nu judecă pe nimeni, nu strâmtorează pe nimeni, nu se scârbeşte de nimeni, nici de credincios, nici de necredincios, nici de străin, nici de păcătos, nici de curvar, nici de cel necurat. Dimpotrivă, mai vârtos îi iubeşte pe cei păcătoşi, şi pe neputincioşi, şi pe neosârduitori. Pentru ei o doare şi se tânguieşte şi plânge. Mai mult împreună-pătimeşte cu cei răi şi păcătoşi, decât cu cei buni. Astfel Îi urmează lui Hristos, Cel ce i-a chemat pe cei păcătoşi la pocăinţă, mâncând şi bând împreună cu dânşii.

Pentru aceasta, arătând care este adevărata iubire, a învăţat zicând: *Fiţi buni şi milostivi, precum Tatăl vostru Cel ceresc* (Luca 6, 36). Acela plouă şi peste cei vicleni şi peste cei buni, răsare soarele şi peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi. Aşa şi cel ce are adevărată iubire, pe toţi îi iubeşte, pe toţi îi miluieşte, pentru toţi se roagă.

Sunt unii care fac milostenie şi îşi reazemă mântuirea numai în aceasta, în vreme ce de multe ori păcătuiesc, şi pe mulţi îi urăsc, şi trupul şi-l întinează. Şi aceştia negreşit se înşeală nădăjduind în milostenia lor, prin care socotesc că sunt bineplăcuţi lui Dumnezeu.

IV.

ALE ACELUIAŞI. SFATURI

1. Ia aminte la tine însuți cu de-amănuntul, iubitule, având încrederea şi credința că Domnul nostru Iisus Hristos, deşi era Dumnezeu şi avea slavă şi măreție negrăită, S-a făcut om ca să-L avem nouă pildă şi să păşim pe urmele Lui. S-a smerit peste măsură pentru noi, încât a luat chip de rob şi n-a socotit ruşinea şi marea sărăcie. A suferit multe ocări de ruşine şi, precum s-a scris, *ca un miel spre junghiere s-a adus şi ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, aşa nu şi-a deschis gura Sa* (Isaia 53, 7-8). A fost dat pentru noi la moarte înjositoare, pentru ca şi noi, potrivit poruncii Sale, să suferim cu mărime de suflet, pentru păcatele noastre, ocările cele pe drept sau pe nedrept, înjosirile, disprețuirea, clevetirile, biciuirea până la moarte – pe care ni le-ar aduce oricine dintre oameni. În împrejurări ca acestea nici tu să nu grăieşti împotrivă, ci să fii asemeni unei oi ce este dusă spre junghiere şi asemeni unui necuvântător. Mai degrabă să te rogi, dacă poți. Altfel, să taci desăvârşit, cu multă smerenie.

2. Ia aminte la tine însuți cu de-amănuntul, socotind că ocările, necinstirile şi smeririle pe care le suferi pentru Domnul îți pricinuiesc mare câştig şi îți agonisesc mântuirea sufletească. Drept aceea, să le rabzi cu mărime de suflet şi fără tulburare, cugetând că s-ar cuveni să pătimeşti încă şi mai rău pentru păcatele tale, şi că este mare lucru pentru tine să te învrednicești a pătimi şi a suferi ceva pentru Hristos. Poate că aşa, prin multele necazuri şi necinstiri, te vei face următor al Patimii lui Dumnezeu. Şi de fiecare dată când îți vei aduce aminte de cei ce te-au întristat, să te rogi din tot sufletul şi cu sinceritate pentru ei, căci ți-au adus mari agoniseli. Niciodată să nu cugeți ceva împotriva cuiva. Dimpotrivă, să te mâhneşti dacă cineva te cinsteşte sau te laudă, şi să te rogi să fii păzit de primejdia ce este cuprinsă în aceasta. Asemenea, să te rogi să fii păzit şi de orice lucru care aduce slavă sau întâietate, până şi de cel mai neînsemnat. Să te rogi lui Dumnezeu din adâncul sufletului tău, şi cu sinceritate, ca să izgonească departe de tine pricinile laudelor, cugetând că eşti nevrednic şi neputincios. Să cauți totdeauna cu sârguință cele mai smerite lucruri şi purtări. Acestea să te călăuzească să petreci cu tânguire, cu smerenie şi neluat în seamă, ca şi când ai fi murit pentru lumea aceasta, şi ca şi când ai fi cel mai de pe urmă şi mai păcătos dintre toți. Acestea sunt mari câştiguri pentru sufletul tău.

3. Ia aminte la tine însuți cu de-amănuntul, aşa încât să urăşti şi să te scârbeşti, ca de o moarte înfricoşătoare şi pierzanie sufletească şi chin veşnic,

de iubirea de stăpânire, de iubirea de slavă, de râvnirea cinstirilor şi a laudelor, de gândul că eşti ceva sau că ai dobândit vreo virtute, ori că eşti mai bun sau fie şi deopotrivă cu altcineva. Asemenea să urăşti şi cea mai mică dorinţă neruşinată şi plăcere trupească; a privi pe om fără vreo nevoie, a te apropia de trup străin fără vreo pricină anume, a întreba pe cineva: „Unde-i aceasta?" fără a fi trebuinţă, a gusta ceva neînsemnat fără temei. Dacă eşti cu luare aminte şi te păzeşti în amănunte, nu vei cădea în greşeli mari, nici nu vei fi ispitit deloc întru acestea. În vreme ce, dacă nu eşti cu băgare de seamă la cele mici, te vei primejdui să cazi încetul cu încetul şi în cele mari.

4. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, ca să te rogi cu sinceritate pentru iertarea păcatelor tale. Să cauţi cu orice chip mântuirea sufletească şi împărăţia cerurilor. Să urmăreşti din tot sufletul smerenia, prin cugete, cuvinte, lucrări, îmbrăcăminte, purtare. Să te înjoseşti pe sineţi ca necurăţie şi pământ şi cenuşă, ca cel de pe urmă dintre toţi şi ca rob al tuturor. Să crezi sincer, din tot sufletul, mereu, că eşti creştinul cel mai rău şi mai păcătos şi că te afli departe de orice virtute. Dacă te măsori cu un alt creştin, să socoteşti că eşti pământ şi cenuşă, că dreptatea ta este *ca o cârpă lepădată* (Isaia 64, 5), că nu te vei mântui fără mila cea mare şi harul lui Dumnezeu, că eşti sortit mai degrabă iadului veşnic decât vieţii celei veşnice; că, plin de păcate fiind, nu vei îndrăzni să ridici capul atunci când Dumnezeu va voi să te judece. Având astfel în

sufletul tău tânguire şi smerenie şi aşteptând moartea în fiecare zi, să strigi neîncetat către Dumnezeu, ca să se îndure de tine şi să-ţi îndrepteze viaţa cu multă milă. Să te simţi pe tine atât de istovit de întristare şi de suspin, încât niciodată să nu te bucuri, nici să râzi, ci totdeauna râsul să se prefacă în plâns iar bucuria în amărăciune. Şi, trăind totdeauna posomorât, să zici: *Sufletul meu s-a umplut de ocări* (Psalmul 36, 7).

5. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, socotindu-te mai rău şi mai păcătos decât orice creştin. Să ai în sufletul tău tânguire, smerenie şi mulţime de suspine. Să fii întotdeauna tăcut. Să cugeţi la întunericul cel veşnic, precum şi la cei osândiţi să se chinuiască acolo. Să te socoteşti pe sineţi mai degrabă hărăzit iadului decât vieţii, ca unul ce eşti vrednic unei asemenea pedepse. Câtă vreme mai este timp de pocăinţă şi de scăpare din acele înfricoşate şi mari pedepse, să trăieşti de acum ca şi când ai fi murit deja şi te-ai afla în iad. Luptă-te în felul acesta să o iei înaintea acelui plâns nesfârşit, a jalei şi înfricoşătoarei mâhniri şi amărăciuni. Caută pentru sineţi, potrivit voii lui Dumnezeu, dureri şi osteneli ale sufletului şi ale trupului. Prin acestea să te lupţi neîntrerupt spre a te mântui de păcatele tale. Trupul să se îndeletnicească totdeauna, după putere, cu lucrul mâinilor, cu postiri şi cu multe deprinderi smeritoare, potrivit voii lui Dumnezeu, împlinind acel *fii cel mai de pe urmă dintre toţi şi tuturor slugă* (Marcu 10, 44). Pe cât este cu putinţă, sufletul să se îndeletnicească neîncetat cu cercetarea Sfintei

Scripturi şi, la fiecare scurt răgaz între citiri, să suspine şi să se roage stăruitor. Cât despre gândul şi mintea ta, să fii adunat întru sine la toată vremea, ca să nu afle demonii prilej să semene cugete viclene în inima ta.

6. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, crezând că Domnul a murit şi a înviat pentru noi, şi ne-a răscumpărat dându-Şi sângele Său. Drept aceea, nici noi nu trebuie să mai trăim pentru noi înşine, ci pentru Domnul, Care a murit şi a înviat pentru noi. Să iei aminte la tine însuţi, având credinţa şi încredinţarea că te afli întotdeauna dinaintea ochilor Lui. Să simţi că ai murit şi ai plecat dintru această lume, şi că rămâi înaintea lui Dumnezeu totdeauna.

7. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, aşa încât, asemeni unui rob ce se grijeşte de stăpânul său cu frică şi cutremur şi adâncă smerenie, şi care nu se depărtează de el, ci este totdeauna gata să asculte de voia lui, tot aşa şi tu, fie că şezi, fie că stai sau eşti singur ori cu altcineva, să te porţi cu mare frică şi cutremur în trup şi în suflet, ca şi când te-ai afla dinaintea lui Dumnezeu, ca să păzeşti totdeauna trupul şi sufletul întru înfricoşare şi spăimântare. Cu toată puterea curăţeşte-ţi mintea de gânduri întinate şi de orice cuget de judecată. Să stai înaintea atotvăzătorului Dumnezeu cu adâncă smerenie, cu blândeţe, ruşine, cumineţenie, şi să nu îndrăzneşti să ridici capul nicidecum, pentru păcatele tale.

8. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, ca şi când te-ai afla totdeauna înaintea Lui, gata să asculţi

voia Sa cu multă râvnă şi credinţă, fie că te povăţuieşte la viaţă sau la moarte, fie la orice întristare. Să iei aminte la tine însuţi ca şi când ai aştepta să te afle mari şi înfricoşătoare ispite, necazuri şi chinuri, chiar şi moartea.

9. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, aşa încât în orice ţi se întâmplă, în orice cuget sau cuvânt sau lucru, nu căuta vreodată a-ţi plini voia ta. Să cercetezi cu sârguinţă numai care este voia lui Dumnezeu. Pe aceasta să doreşti a o împlini cu scumpătate, fie şi dacă pare că ar pricinui necaz sau moarte. *Porunca Lui este viaţă veşnică* (Ioan 12, 50).

10. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, ca şi când te-ai afla pururea înaintea lui Dumnezeu, astfel încât să nu faci nimic fără a-I cere sfatul. Dimpotrivă, fie că urmează să mănânci, sau să bei, sau să dormi, sau să întâlneşti pe cineva, sau să faci orice altceva, să cercetezi mai întâi dacă lucrul acela este după voia dumnezeiască, şi apoi să îl săvârşeşti precum se cuvine înaintea lui Dumnezeu. Întru acest chip Îl vei slăvi prin toate lucrările şi cuvintele tale, şi vei dobândi în felul acesta mare apropiere şi îndrăzneală înaintea Lui.

11. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, cunoscând că s-a scris: *Suntem slugi netrebnice, căci am făcut ceea ce eram datori să facem* (Luca 17, 10). Astfel, nici o lucrare duhovnicească nu o vei face ca un năimit, ci ca un adevărat rob netrebnic, cu multă smerenie, şi ca un datornic al unei mari datorii. În fiecare lucrare a ta să crezi că eşti foarte departe de a

putea înapoia cele datorate şi că prin lipsa ta de sârguinţă adaugi aproape zi de zi alte păcate. *Drept aceea, cine ştie să facă ce e bine şi nu face, păcat are* (Iacov 4, 17). Pentru toate dumnezeieştile porunci întru care vădeşti lipsuri, trebuie să suspini totdeauna şi să-L rogi pe Dumnezeu neîncetat să-ţi ierte păcatele ca un multmilostiv şi iubitor de oameni şi să Se milostivească spre tine.

12. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, astfel încât pentru orice lucru te-ai necăji şi ai încerca întristare sau mânie, să nu spui nimic necuviincios. Să taci mai întâi, până ce se linişteşte inima ta prin rugăciunea neîncetată, şi atunci îl vei ajuta pe fratele tău care ţi-a pricinuit necazul. Iarăşi, dacă este trebuinţă să-l certi pe fratele şi îl vezi mâniat şi răscolit, nu-i spune nimic, ca să nu se mânie mai mult. Când vezi însă că şi tu şi el vă aflaţi în linişte desăvârşită şi blândeţe, atunci vorbeşte-i, nu mustrându-l, ci aducându-i aminte cu multă smerenie şi blândeţe, aşa încât să nu iasă cuvânt mânios din gura ta. Să te lupţi totdeauna având credinţa că te afli înaintea ochilor lui Dumnezeu şi că Îl vezi pururea. Să te temi de Dumnezeu şi să te cutremuri, cunoscând că înaintea negrăitei Sale slave şi măreţii eşti ca şi când n-ai exista, şi că eşti pământ, cenuşă, putreziciune, vierme.

13. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, crezând că Domnul, deşi era bogat întru dumnezeieştile puteri, a murit şi a înviat pentru noi, şi ne-a răscumpărat cu sângele Său. Aşadar, de vreme ce eşti rob cumpărat, să nu trăieşti spre

bunăplăcerea ta, ci a Domnului. Să fii cea mai de pe urmă slugă a Sa întru toate, şi să ai desăvârşită nepătimire. Precum un animal de casă se supune fără împotrivire stăpânului său, asemenea şi tu să te supui totdeauna înaintea lui Dumnezeu. Să fii cu desăvârşire mort faţă de patimile omeneşti şi faţă de orice plăcere. Să n-ai vreo voie sau dorinţă a ta. Dimpotrivă, cu toată voia şi dorirea ta să lucrezi totdeauna voia dumnezeiască. Astfel, niciodată nu vei cugeta că eşti liber sau de sine stăpânitor, ci vei spune că eşti rob al lui Dumnezeu, care trebuie să te supui şi să urmezi voia Sa dumnezeiască. Să iei aminte la sineţi, aşteptând în toată vremea ispite, moarte, necazuri, primejdii mari, aşa încât să rabzi cu mărime de suflet şi cu netulburare, cugetând că *prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăţia cerurilor* (Fapte 14, 22).

14. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, socotind că te afli totdeauna înaintea lui Dumnezeu, aşa încât în orice lucru, faptă sau cuget, să nu cauţi nicidecum voia sau odihna ta, ci voia lui Dumnezeu întru toate, oricât ar părea aceasta de greu. Voia dumnezeiască să devină dorul tău fierbinte şi grija ta necurmată, prin cugetarea la împărăţia cerurilor şi la cununa vieţii, crezând din tot sufletul că aceasta îţi este mai de folos decât orice judecată omenească. *Iar porunca Domnului este viaţă veşnică* (Ioan 12, 50), şi cei ce Îl iubesc *nu se vor lipsi de tot binele* (Psalmul 33, 10).

15. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, cugetând că te afli totdeauna înaintea lui Dumnezeu, aşa încât să nu faci nimic fără a-I cere sfatul. Dacă

vrei să faci ceva, să lucrezi sau să spui până şi cel mai neînsemnat lucru, să te întâlneşti sau să vorbeşti cu cineva, să dormi sau să faci orice altceva, să cercetezi mai întâi dacă este vreo nevoie binecuvântată şi dacă este voia lui Dumnezeu să se facă aceasta. Să-l chemi astfel pe Dumnezeu cu mare frică şi cutremur, ca să te afli într-o sinceră legătură şi părtăşie cu El. Dacă te încredinţezi că ai săvârşit ceva nelegiuit, să te străduieşti spre pocăinţă. Să te întristezi pentru aceasta şi să te rogi să izbuteşti, prin cercetare de sine, să nu mai greşeşti degrabă.

16. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, socotind că te afli totdeauna înaintea lui Dumnezeu, aşa încât să nu nădăjduieşti nimic de la nimeni, fără numai de la Dumnezeu, având încredere în El. Şi, dacă ai vreo trebuinţă, să-L rogi să o plinească după voia Sa. Totdeauna să-I mulţumeşti pentru toate câte îţi sunt dăruite, ca şi când ţi le-ar dărui El Însuşi. Iar dacă eşti lipsit de ceva, de vreme ce nu nădăjduieşti deloc în om, să nu te întristezi sau să cârteşti vreun pic împotriva cuiva, ci să rabzi ispita cu mărime de suflet şi cu linişte, crezând că pentru păcatele tale eşti vrednic să pătimeşti multe necazuri. Dumnezeu, însă, dacă voieşte să te miluiască, poate şi cu puţin şi cu nimic să-ţi plinească orice trebuinţă.

17. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, aşa încât să nu primeşti şi să nu iei ceva dacă n-ai înştiinţare că Dumnezeu ţi-l dăruieşte. Să primeşti ceea ce vezi că vine dintr-o osteneală cinstită şi a fost dobândit cu pace şi cu iubire. Câte însă vezi că vin din nedreptate, ceartă, viclenie şi înşelăciune, să le

depărtezi de la tine. Să lepezi unele ca acestea, cu gândul că *mai bine puţin întru frica lui Dumnezeu, decât vistierie mare şi tulburare* (Pilde 15, 16).

18. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, socotind a fi luptă şi nevoinţă însemnată tăcerea şi străduinţa de a nu vorbi deloc – până la cele mai neînsemnate lucruri, până la a întreba pe cineva: „Unde este aceasta?" sau „Ce este aceea?" Dacă trebuie să spui ceva, să te cercetezi mai întâi pe sineţi, de este cu adevărat nevoie şi de este voia lui Dumnezeu să se facă aceasta, şi atunci să vorbeşti, căci în împrejurarea aceasta cuvântul preţuieşte mai mult decât tăcerea. Pricina pentru care vrei să vorbeşti să o atârni de Dumnezeu şi atunci, prin cugetul că slujeşti dumnezeieştii voi, deschide gura ta şi vorbeşte puţin sau mult, cu smerită cugetare şi blândeţe. Şi, pe când vei vorbi, prin înfăţişarea cea din afară a feţei şi prin aplecarea lăuntrică a sufletului, să dai cinste şi preţuire celui cu care vorbeşti. Dacă întâlneşti pe cineva, după puţine cuvinte de dragoste, să taci. Dacă eşti întrebat ceva, de nevoie, fă ascultare şi răspunde, dar nimic mai mult.

19. Ia aminte la tine însuţi cu de-amănuntul, astfel încât, aşa precum te înfrânezi de la curvie, tot aşa să te înfrânezi şi de la dorinţele vederii, ale auzului şi ale gustului. Ochii tăi să ia aminte numai la lucrul tău de mână. Să nu se ridice şi să nu urmărească nimic altceva fără vreo nevoie binecuvântată. Să nu priveşti deloc femeie sau bărbat cu chip frumos, dacă nu este mare trebuinţă. Să nu

îngădui urechilor tale să asculte osândiri sau cuvinte nefolositoare. Gura ta să fie totdeauna tăcută. Dacă vei face aşa, te va milui Domnul Dumnezeu, Căruia este slava şi stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

V.

CUVINTE ALE AVVEI AMMONA

1.
Despre cei ce se liniştesc

Dorinţa de a cerceta cu iscodire Sfânta Scriptură naşte vrăjmăşie şi ceartă, în vreme ce tânguirea pentru păcate aduce pacea. Este păcat pentru monahul care şade în chilia lui să cerceteze cu iscodire Sfânta Scriptură, neluând seama la păcatele sale.

•

Cel care-şi frământă cugetul, înainte de a se cunoaşte pe sine, cu felul cum au fost scrise cărţile Scripturii, acesta are în inimă duh de iscodire şi este înfricoşător de robit acestei patimi. Cel care se păzeşte însă de robia aceasta, caută să se smerească înaintea lui Dumnezeu.

•

Cel ce caută urme materialnice ale lui Dumnezeu, Îl huleşte pe Dumnezeu. Însă cel ce se grijeşte să-L cinstească, acela iubeşte să vieţuiască în curăţie şi frica lui Dumnezeu.

•

Cel care cinsteşte poruncile lui Dumnezeu şi le păzeşte ca un datornic, acesta L-a cunoscut pe Dumnezeu.

•

Nu căuta cele înalte ale lui Dumnezeu câtă vreme încă mai ceri ajutorul Domnului ca să vină şi să te mântuiască de păcat. Înaltele înţelesuri teologhiceşti vor veni singure, când sufletul se va curăţi.

•

Cel ce se sprijină pe cunoştinţele sale şi stăruie în voia sa, pricinuieşte vrăjmăşie şi nu poate scăpa de demonul care aduce întristare în inimă.

•

Cel care citeşte Sfânta Scriptură şi o tâlcuieşte după părerea sa, şi stăruie în aceasta, zicând: „Ceea ce gândesc este negreşit aşa", unul ca acesta nu-şi cunoaşte starea, nu cunoaşte că-i lipseşte şi slava, şi bogăţia duhovnicească. Însă cel care citeşte şi spune: „Nu înţeleg bine, căci sunt om nedesăvârşit", acela este slăvit de Dumnezeu. Într-unul ca acesta locuieşte bogăţia harului lui Dumnezeu, potrivit putinţei lui de a-l primi.

•

Să nu voieşti a împărtăşi gândurile tale oricui, fără dreaptă socotinţă, decât numai părinţilor tăi duhovniceşti, ca să nu pricinuieşti necaz inimii tale.

•

Ia aminte la cuvintele tale, ca să ai în cinste pe aproapele tău.

•

Deprinde-ţi limba să rostească cuvintele lui Dumnezeu cu simţire, şi minciuna se va îndepărta de la tine.

•

Râvnirea slavei de la oameni naşte minciuna, în vreme ce depărtarea smerită de ea sporeşte frica dumnezeiască înlăuntrul inimii.

•

Să nu voieşti a te face prieten al celor slăviţi din lumea aceasta, ca să nu slăbească înlăuntrul tău slava lui Dumnezeu.

•

Dacă cineva judecă pe fratele tău dinaintea ta, şi îl face de nimic şi descoperă păcatele lui, să nu voieşti a te învoi cu el, ca să nu te tragă în rele nedorite.

•

Simplitatea şi ocărârea de sine ne curăţesc inima de păcat.

•

Cel ce se poartă viclean cu fratele său, acela nu se va izbăvi de necazuri.

•

Cel care spune ceva cu gura şi altceva ascunde în inimă cu vicleşug, se osteneşte zadarnic în orice lucrare duhovnicească. Să nu te lipeşti de un astfel de om, ca să nu te molipsească cu otrava lui cea mârşavă.

•

Trăieşte împreună cu oameni fără de răutate, ca să fii părtaş slavei şi curăţiei lor.

•

Să nu te porţi cu viclenie cu cineva, ca să nu-ţi pierzi ostenelile tale.

•

Să te porţi cu dreptate faţă de toţi, ca să simţi înlăuntrul tău pacea dumnezeiască.

•

Precum atunci când cineva este înţepat de scorpion primeşte otrava în tot trupul său şi inima i se vatămă de aceasta, tot aşa lucrează şi păcatul asupra aproapelui. Păcatul lui înţeapă sufletul şi-l ameninţă cu moarte duhovnicească. Aşadar, cel ce se socoteşte şi nu voieşte să-şi piardă ostenelile, scutură grabnic de pe el scorpionul, adică orice viclenie şi răutate.

Lui Dumnezeu I se cuvine slava în veci. Amin.

2.
Despre bucuria sufletului care începe să trăiască pentru Dumnezeu

Fraţi iubiţi, să plângem fierbinte înaintea lui Dumnezeu, ca iubirea Lui să ne dăruiască puterea dumnezeiască, prin care veţi fi ocrotiţi până ce vom birui pe demonii cei vicleni pe care îi aflăm înaintea noastră şi cu care am lucrat împreună în trecut.

•

Să iubim pacea cu toţi, mici şi mari. Această pace ne va păzi de ură, ori de câte ori aceasta va năvăli asupra noastră.

•

Cel care s-a îmbolnăvit, acela a cunoscut vrednicia sănătăţii.

•

Cel ce se încununează este slăvit pentru că a biruit pe vrăjmaşii împăratului său.

•

Există patimi, există şi virtuţi. Dacă nu suntem sârguitori, ne vom arăta ca nişte vânzători.

•

După harul dumnezeiesc, în lupta sufletului ajută bărbăţia, în vreme ce nepăsarea se însoţeşte cu păcatul.

•

Cei ce vor să dobândească virtuţile, nu se împuţinează la suflet în căderi, ci stăruie în luptă cu râvnă.

•

Virtuţile se dobândesc prin osteneli trupeşti, care se săvârşesc cu pricepere.

•

Patimile nasc păcatele prin lipsa de sârguinţă.

•

Cei ce se luptă cu pricepere îşi ridică zid de împrejmuire prin fuga de judecarea aproapelui. Însă aceia care judecă, îşi surpă în chip necugetat acest zid.

•

Paza limbii îl vădeşte pe luptător, în vreme ce vorbăria vădeşte lipsa virtuţii.

•

Milostenia chibzuită naşte darul prorociei şi călăuzeşte la iubire, în vreme ce nemilostivirea vădeşte lipsa virtuţii.

•

Bunătatea naşte curăţia, în vreme ce împrăştierile nasc patimile.

•

Inima împietrită naşte mânia.

•

Sufletul se nevoieşte prin fuga de împrăştieri, în vreme ce trupul se nevoieşte cu lipsa.

•

Pierzania sufletului este iubirea de împrăştieri, în vreme ce îndreptarea lui este liniştirea chibzuită.

•

Somnul mult aprinde patimile trupeşti, în vreme ce privegherea cu măsură mântuieşte sufletul.

•

Somnul mult îngroaşă inima, în vreme ce privegherea cu chibzuinţă o subţiază.

•

Somnul mult întunecă sufletul, în vreme ce privegherea cu măsură îl luminează.

•

Este mai bine să dormi cu tăcere şi rânduială, decât să priveghezi cu vorbării.

•

Plânsul îndepărtează domol toate patimile.

•

Grija de a nu răni conştiinţa aproapelui naşte smerita cugetare.

•

Slava de la oameni naşte încetul cu încetul mândria, iar dorirea întâlnirilor cu ei împiedică cunoaşterea de sine.

•

Înfrânarea de la bucate smereşte patimile, în vreme ce dorirea mâncărurilor lesne le întărâtă.

•

Împodobirea trupului este pierzarea sufletului, în vreme ce îngrijirea lui cu frica lui Dumnezeu este folositoare.

•

Luarea aminte la cuvintele lui Dumnezeu naşte în suflet teamă dumnezeiască, în vreme ce disprețuirea glasului conştiinţei alungă departe de inimă virtuţile.

•

Iubirea către Dumnezeu liberează sufletul, în vreme ce lipsa fricii dumnezeieşti îl robeşte.

•

Luarea aminte la cuvinte şi tăcerea chibzuită înalţă mintea către Dumnezeu, în vreme ce multa grăire naşte nepăsarea şi nebunia.

•

Jertfirea voii tale de dragul aproapelui arată că mintea ta cunoaşte virtuţile, în vreme ce stăruinţa în

aceasta, împotriva aproapelui, dovedeşte că nu le cunoaşte.

•

Cercetarea Sfintei Scripturi ce se face cu frica lui Dumnezeu păzeşte sufletul de patimi, în vreme ce cuvintele lumeşti îi umbresc lumina virtuților.

•

Alipirea de cele materialnice tulbură mintea şi inima, în vreme ce disprețuirea lor înnoieşte şi mintea şi inima.

•

Tăinuirea gândurilor rele vădeşte că urmăreşti cinstea lumii şi slava ei deşartă, în vreme ce mărturisirea lor cu mărime de suflet către părinții duhovniceşti le îndepărtează.

•

În casa fără uşă şi fereastră, intră orice târâtoare vrea. Asemenea este şi cel ce se osteneşte, dar nu-şi păzeşte ostenelile sale.

•

Precum rugina mănâncă fierul, tot aşa şi cinstea oamenilor roade sufletul care o va primi.

•

Cea dintâi dintre toate virtuțile este smerita cugetare, în vreme ce întâia dintre răutăți este lăcomia pântecelui.

•

Încununarea virtuților este iubirea, în vreme ce culmea răutăților este îndreptățirea de sine.

•

Precum viermele roade şi prăpădeşte lemnul, tot astfel şi răutatea întunecă sufletul.

•

Desăvârşita predare a sufletului în mâinile lui Dumnezeu naşte netulburata răbdare a ocărilor şi păzeşte lacrimile de stricăciunea cinstirilor omeneşti.

•

Lipsa prihănirii de sine ne face să nu avem răbdare în ceasul mâniei.

•

Îngrijirea minții cu gânduri lumeşti tulbură inima şi pricinuieşte ruşine în ceasul rugăciunii, pentru că lipseşte îndrăzneala.

•

Iubirea lucrurilor lumeşti întunecă sufletul, în vreme ce desăvârşita disprețuire a lor îl luminează.

•

Iubirea ostenelilor vădeşte ură față de patimi, în vreme ce trândăvia lesne le stârneşte.

•

Să nu te lipeşti de vreun fel de viețuire sau de vreun obicei, şi gândul tău se va linişti.

•

Să nu te bizui pe puterile tale, şi vei avea ca împreună luptător dumnezeiescul har.

•

Nu vrăjmăşi pe nimeni, ca să fie rugăciunea ta bineprimită.

•

Să fii paşnic cu toți, ca să ai îndrăzneală în rugăciune.

•

Păzeşte-ți ochii, şi inima ta nu se va întoarce către cele viclene.

•

Cel ce primeşte orice lucru aducător de plăcere, săvârşeşte desfrânare.

•

Să nu voieşti să auzi ceva rău despre cel ce te-a întristat, ca să nu te răzbuni în inima ta.

•

Păzeşte-ți auzul, ca să nu-ți umpli de tulburare inima ta.

•

Să-ți săvârşeşti lucrul tău de mână, ca să-i poți milui pe cei săraci. Lenevia este pierzare şi moarte a sufletului.

•

Rugăciunea neîncetată aduce slobozire, în vreme ce neosârdia îndelungată pricinuieşte întristare.

•

Cel ce aşteaptă moarte grabnică nu va cădea în multe păcate, în vreme ce acela care aşteaptă viață îndelungată, va cădea.

•

Dumnezeu Se îngrijeşte să curățească de orice păcat pe cel ce se pregăteşte să dea răspuns pentru toate faptele sale, în vreme ce acela care este nepăsător şi spune că va apuca să se pregătească trăieşte în păcatele lui.

•

Înainte de orice lucrare a ta, să cugeți în fiecare zi unde te afli şi unde trebuie să mergi după moarte. În felul acesta, nu vei fi nesârguitor pentru sufletul tău în nici o zi.

•

Să cugeți la slava pe care au dobândit-o toți sfinții, şi râvna lor te va atrage încetul cu încetul.

•

Să cugeți, de asemenea, la ruşinea pe care au încercat-o păcătoşii, şi te vei păzi de faptele lor viclene.

•

Să te sfătuieşti totdeauna cu părinții tăi duhovniceşti, şi vei afla odihnă în întreaga ta viață.

•

Dacă înțelegi că fratele este mâhnit din pricina ta, ia aminte să nu-l disprețuieşti, ci pune-i metanie cu glas rugător, până ce îl vei linişti.

•

Ia aminte să nu fii împietrit la inimă în purtările față de fratele tău, căci pe toți ne luptă vrăjmăşia.

•

Dacă locuieşti împreună cu un frate, să nu-i porunceşti nimic, ci rabdă împreună cu el, că să nu pierzi plata ta.

•

Dacă demonii te fac să te neliniştești pentru hrană şi acoperăminte, şi-ți pun înainte ruşinea marii sărăcii, nu le da nici un răspuns, ci predă-te din tot sufletul lui Dumnezeu şi vei avea odihnă.

•

Ia aminte să nu fii nesârguitor la slujbe, căci acestea luminează sufletul.

•

Dacă ai săvârşit fapte bune, nu te semeți pentru aceasta. Iarăşi, dacă ai săvârşit multe păcate, să nu te întristezi peste măsură, ci păzeşte-ți sufletul ca să nu cazi din nou. Dacă te porți întru acest fel chibzuit, te vei izbăvi de mândrie.

•

Dacă te supără curvia, să-ți istovești totdeauna trupul cu smerenie înaintea Domnului, și să nu lași inima ta să creadă că s-au iertat păcatele tale. Și așa te vei liniști.

•

Dacă lăcomia pântecelui te luptă cu dorirea mâncărurilor, cugetă la mirosul greu în care sfârșesc. Și așa te vei liniști.

•

Dacă te luptă clevetirea împotriva fratelui, gândește-te că se va întrista dacă va afla, și te vei rușina să-l întâlnești. Și așa te vei liniști.

•

Dacă te stăpânește mândria, gândește-te că-ți risipește toate ostenelile tale și că nu este pocăință pentru cei ce ascultă de ea. Și așa te vei liniști.

•

Dacă disprețuirea aproapelui luptă inima ta, gândește-te că pentru aceasta Dumnezeu te va da pe mâna vrăjmașilor tăi. Și așa te vei liniști.

•

Dacă frumusețea trupului atrage inima ta, gândește-te la duhoarea pe care va răspândi-o atunci când va muri. Și așa te vei liniști.

•

Dacă te luptă iubirea de femei, ca o mult-plăcută, gândește-te unde se află cele ce au murit. Și așa te vei liniști.

•

Omul care are dreaptă socotință, după ce se adună și cercetează toate acestea, se străduiește să-și

agonisească cele folositoare și să fugă de cele vătămătoare. Este însă cu neputință să dobândească cineva dreapta socotință, dacă nu întrebuințează mijloacele potrivite. Mai întâi, să cultive liniștirea. Liniștirea naște asceza și tânguirea. Tânguirea naște frica. Frica naște smerenia și înainte-vederea. Înainte-vederea naște iubirea. Iubirea dăruiește sufletului sănătate și nepătimire.

•

Așadar, cel ce voiește să fie cinstit cu aceste virtuți, trebuie să înceteze a mai judeca pe vreun om, și să se gătească pe sine pentru moarte. Și, de câte ori se roagă, să cerceteze ce îl desparte de Dumnezeu și să îndepărteze acel lucru. Să urască lumea aceasta, iar bunătatea lui Dumnezeu îi va dărui curând virtuțile. Află și aceasta: orice om care mănâncă și bea fără măsură, sau care iubește ceva lumesc, nu va izbuti nici să ajungă și nici măcar să se apropie de virtuți. Trăiește amăgindu-se pe sine.

•

Rog pe oricine voiește să se pocăiască înaintea lui Dumnezeu, să se păzească de beție. Aceasta trezește toate patimile și alungă din suflet frica lui Dumnezeu. Tu, însă, roagă-L pe Dumnezeu cu toată puterea să-ți dăruiască frica Lui, astfel încât tăria doririi tale către El va face să se risipească toate patimile care luptă ticălosul tău suflet și vor să-l îndepărteze de Dânsul, ca să-l poată stăpâni. Poate pentru aceasta vrăjmașii luptă cu toată puterea lor, când năvălesc asupra omului.

•

Nu căuta, frate, odihna, câtă vreme te afli în trup în această lume. Nici să te încrezi vreodată în

sineți, când te vezi liniştindu-te dinspre războiul patimilor, fiindcă viclenii vrăjmaşi se ascund cu vicleşug pentru o vreme, până ce omul, socotind că războiul a încetat, îşi slăbeşte trezvia lăuntrică. Atunci se năpustesc deodată asupra ticălosului suflet, îl răpesc „ca pe o vrabie" şi, după ce-l iau în stăpânire, îl înjosesc fără milă în orice fel de păcat. Îl batjocoresc cu păcate mai rele decât cele pe care le-a săvârşit mai înainte, şi pentru care se ruga să fie iertat.

•

Să stăm, deci, cu frica lui Dumnezeu şi să ne luptăm să dobândim toate virtuțile care pun stavilă răutății vrăjmaşilor. Ostenelile şi chinuirile acestei vieți vremelnice nu numai că ne mântuiesc din păcat, ci încă pregătesc sufletului şi cununi, înainte de a părăsi trupul.

•

Să fugim, fraților, de lume şi de bunurile ei, ca să le moştenim pe cele cereşti. Bunurile acestei lumi sunt aurul, argintul, casele, îmbrăcămintea, lucruri care nu numai că ne călăuzesc spre păcate, ci pe care le şi părăsim, murind. În vreme ce bunătățile lui Dumnezeu sunt nemăsurate. Sunt *cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit* (I Cor. 2, 9; Isaia 64, 3). Pe acestea le dăruieşte Dumnezeu celor ce Îl ascultă în această viață vremelnică. Şi nu le va da în dar, ci ca răsplată pentru pâinea şi apa şi haina care au fost dăruite celor săraci, pentru iubirea de oameni şi curăția trupului, pentru depărtarea de la vătămarea

aproapelui, pentru nerăutatea inimii şi păzirea celorlalte porunci.

•

Cei care păzesc acestea vor afla odihnă. În lumea aceasta vor fi cinstiți de oameni, iar în cealaltă viață se vor desfăta de veşnica bucurie. În vreme ce aceia care trăiesc în voile lor păcătoase şi nu vor să se pocăiască, ci, în mijlocul tulburării plăcerilor şi în înşelare aflându-se, păcătuiesc, spun cuvinte vesele, se împotrivesc în cuvânt, nu se tem de judecata lui Dumnezeu, nu-i miluiesc pe cei săraci şi săvârşesc şi celelalte păcate, vor fi plini de ruşine şi vor fi disprețuiți de oameni în lumea aceasta, iar în cealaltă viață ruşinea îi va duce în gheena focului.

•

Dumnezeu are putere să ne întărească şi să ne învrednicească să sporim întru poruncile Lui, să ne păzim de fiece păcat, ca să ne putem mântui în ceasul ispitei, care va veni peste toată lumea. Domnul nostru Iisus Hristos nu va întârzia, ci va veni să răsplătească fiecăruia. Pe cei necinstitori îi va trimite în focul cel veşnic, iar celor ai Săi le va dărui dreapta răsplătire. Vor intra împreună cu El şi se vor odihni veşnic întru împărăția Sa. Amin.

•

Nu pregeta, frate, să citeşti acestea în fiecare zi. Poate că aşa vom fi miluiți şi noi împreună cu aceia pe care Hristos i-a aflat vrednici. Îngrijeşte-te, iubitule, să păzeşti poruncile arătate, ca să te poți mântui împreună cu sfinții care au păzit poruncile Domnului nostru Iisus Hristos.

•

Cel care citeşte acestea şi nu le lucrează, se aseamănă cu acela care priveşte faţa lui în oglindă şi îndată a uitat cum era (cf. Iacov 1, 23-24). Însă cel care citeşte acestea şi le înfăptuieşte, se aseamănă cu sămânţa care a căzut în pământ bun şi a rodit (cf. Matei 13, 8).

•

Dumnezeu are putere să ne numere împreună cu aceia care au auzit şi au lucrat poruncile Lui, ca să primească şi de la noi rodul întreg, cu ajutorul harului Său. Acestuia se cuvine totdeauna slava şi stăpânirea. Amin.

VI.

ALE ACELUIAŞI. FRAGMENTE

1. Zis-a Domnul:

Nimeni nu poate să slujească la doi domni... nu puteţi să slujiţi şi lui Dumnezeu şi lui mamona (Matei 6, 24). Aşadar, nu puteţi lucra în acelaşi timp şi lucrurile lui Dumnezeu, şi pe cele ale lumii. Fie veţi lucra împreună cu Dumnezeu lucrurile lui Dumnezeu, fie împreună cu lumea cele ale lumii.

S-a scris: *Cel fricos să nu meargă la război* (Deut. 20, 8). Drept aceea, dacă sunteţi fricoşi, să nu ieşiţi la război. Nu puteţi fi în acelaşi timp şi fricoşi şi războinici. Nu puteţi fi şi puţini la suflet şi îndrăzneţi. Nu puteţi fi şi sârguitori şi nepăsători. Să râvniţi fie prietenia lui Dumnezeu, fie prietenia oamenilor. Cel care iubeşte prietenia oamenilor se depărtează de prietenia lui Dumnezeu.

S-a scris: *Până la moarte luptă-te pentru adevăr* (Înţ. lui Isus Sirah 4, 30). Cel care se grijeşte de adevăr, ascultă totdeauna de legea lui Dumnezeu. Iar cel care ascultă de legea lui Dumnezeu, se împotriveşte tuturor celor care o încalcă.

S-a scris: *Vai vouă, când toți oamenii vă vor vorbi de bine* (Luca 6, 26). Nu este bine, deci, să voim a plăcea tuturor oamenilor. Prorocii mărturiseau şi mureau pentru adevăr, în vreme ce prorocii mincinoşi spuneau cele plăcute şi oamenii îi iubeau. Aşadar, dacă voieşti să alegi adevărul, să fii gata încă să şi mori pentru el, depărtându-te de la a săvârşi tot ceea ce place oamenilor, spre a fi iubit de aceştia.

Eu v-am scris întocmai precum simt. Faceți şi voi precum vă odihneşte. Cred că, dacă veți face cele plăcute oamenilor, aceia înşişi vă vor judeca la sfârşit pentru lipsa de evlavie. Însă, dacă vă veți face râvnitori ai adevărului, poate se vor întrista o vreme din pricina voastră, însă mai târziu se vor minuna de voi şi vor lăuda râvna voastră cea întru Dumnezeu.

Să fugim, aşadar, de nefolositoarele împreună-petreceri cu oamenii şi să alegem liniştirea. Petrecerea împreună cu cei apropiați vatămă şi nimiceşte pacea. Şi, precum cei sporiți în virtute, atunci când se biruiesc de o patimă, se biruiesc de către toate, tot aşa şi cei care petrec fără dreaptă socotință împreună cu mirenii, vor fi negreşit înrâuriți de păcătoşenia lor. De altminteri, ce legătură au cu lumea cei care s-au lepădat de ea?

2. Zis-a iarăşi (Avva Ammona):

Când şezi în chilia ta, adună-ți mintea. Adu-ți aminte de ziua morții. Închipuieşte-ți moartea trupului. Gândeşte-te la nenorocirea aceasta. Încearcă durerea. Disprețuieşte deşertăciunea lumii. Cultivă blândețea şi râvna, ca să poți păstra întotdeauna aceeaşi mărime de suflet pentru viața cea liniştită şi să nu te biruieşti în luptă.

Adu-ți aminte şi de şederea în iad. Cugetă la felul cum petrec acolo sufletele. În ce amară tăcere, în ce înfricoşător suspin, în câtă frică şi zbucium, sau în ce aşteptare a durerii celei nesfârşite, lacrima necontenită a sufletului.

Adu-ți aminte încă şi de ziua învierii şi a înfățişării dinaintea Judecătorului. Închipuieşte-ți acea înfricoşată judecată. Cugetă la ruşinea care-i aşteaptă pe cei păcătoşi înaintea lui Dumnezeu Tatăl şi a Fiului Său Hristos, a îngerilor, a arhanghelilor, a stăpâniilor şi a tuturor oamenilor. Cugetă la uneltele de chinuire, la focul cel veşnic, la viermele cel neadormit, la tartarul şi la întunericul ce va acoperi toate, la scrâşnirea dinților, la frică şi la chinuri.

Adu-ți aminte, însă, şi de bunătățile care-i aşteaptă pe cei drepți, de îndrăzneala cea către Dumnezeu Tatăl şi Fiul Său Hristos, către îngeri, arhangheli, stăpânii şi către întreaga lume, de împărăția cerurilor şi de bunătățile, bucuria şi desfătarea ei.

Pune-ți în minte amândouă stările. Şi suspină, lăcrimează, tânguieşte-te pentru osânda păcătoşilor. Îmbracă-te ca şi cu o haină cu această cugetare, cu teama ca nu cumva să te osândeşti şi tu. Iar pentru bunătățile mai înainte gătite celor drepți, să te bucuri şi să te veseleşti. Grijeşte-te să te poți desfăta de acestea şi să te izbăveşti de cele dinainte.

Ia aminte totdeauna, fie că te afli în chilia ta, fie undeva afară, să nu laşi mintea ta să uite toate acestea, ca să poți depărta astfel gândurile cele vătămătoare.

AVVA ZOSIMA

Precuvântare

„Ale tale îndelungate dureri, Zosima, cine le va spune?
Şi cununile cele de după moarte ale ostenelilor tale, cine le va grăi?"

Doar cu puținătatea acestor două stihuri îl cinsteşte Mineiul, în 24 ianuarie, pe Avva Zosima. În Sinaxarul său, Sfântul Nicodim Aghioritul însemnează numai că acest Părinte a lăsat în urmă cuvinte vrednice de pomenire despre mânie, cuprinse în Everghetinos. Şi Sofronie Evstratiadis adaugă simplu că era „dintre Avvii încercați ai pustiei", care „a vieţuit în chip cuvios şi plăcut lui Dumnezeu, şi a adormit cu pace".

Este adevărat, de bună seamă, că se cunosc puține despre viața şi lucrarea Cuviosului Zosima.

A trăit de la sfârşiturile veacului al cincilea până la începuturile veacului al şaselea, mai curând între anii 490 şi 540. Se trăgea din Sidi, un sat apropiat de Tirul Feniciei. La început s-a nevoit într-o

mănăstire din Tir, apoi a mers în Lavra Sfântului Gherasim de la Iordan (mai degrabă în anii egumeniei lui Evghenie, 481-526). În cele din urmă şi-a zidit propria sa mănăstire, aproape de locul său de naştere. Prin nevoinţa sa, a ajuns la mari înălţimi ale virtuţii, s-a învrednicit să dobândească darul înainte-vederii şi a săvârşit nenumărate minuni, pentru care a şi luat numirea de „făcătorul de minuni". A văzut mai dinainte şi nimicirea Antiohiei de cutremur (în anul 528).

Avva Zosima este numit de către Sfântul Teodor Studitul „podoabă a smeritei cugetări", iar viaţa lui este înfăţişată ca pildă vrednică de urmat a statorniciei întru nevoinţă – alături de a celorlalţi mari părinţi ai pustiei: Antonie, Ilarion, Pahomie, Eftimie, Sava, Dositei, Marcu.

Pilduitoare, în sfârşit, pentru faima Sfântului şi pentru preţuirea pe care au avut-o faţă de dânsul contemporanii săi, este şi o întâmplare pe care o păstrează Avva Dorotei. Era, zice, un frate oarecare, ce a fost stăpânit de demonul mândriei. Şi dacă îi spunea vreun alt frate ceva, îl scuipa şi zicea: „Cine este acesta? Nimeni nu este vrednic, fără numai Zosima şi ucenicii lui".

Spre a înlătura orice confuzie, Sfântul Nicodim Aghioritul însemnează în Sinaxarul său (la 24 ianuarie) că „acest Zosima este altul decât Zosima cel ce a aflat-o pe Cuvioasa Maria Egipteanca şi a îngropat-o, precum se vede în viaţa ei". Cel de-al doilea a trăit la începutul veacului al şaptelea, şi pomenirea lui se prăznuieşte la 4 aprilie.

Cunoscuta lucrare scriitoricească a Avvei Zosima este foarte mică. Ea se mărgineşte la o scurtă scriere ce face parte din categoria apoftegmelor patristice şi este împărţită – în funcţie de manuscris – în 14 sau 15 capitole purtând felurite titluri: *Capete, Cuvinte, Ziceri, Cugetări.* Se mai află şi în volumul 78 al Patrologiei lui Migne, sub titlul *Ale fericitului Avvă Zosima – Cugetări.*

Această scriere, plină de har şi aducătoare de străpungere, a avut o însemnată înrâurire asupra scriitorilor ascetici şi a autorilor de antologii de mai târziu. O mare parte din ea a fost cuprinsă de către monahul Ioan Moshos (545-619) în lucrarea sa *Limonariul*, şi de către monahul Pavel (1054) în cunoscutul său *Everghetinos.*

Dar şi Avva Dorotei, în *Învăţăturile* sale, foloseşte deseori cuvinte ale Avvei Zosima. Din pricina aceasta s-a statornicit părerea potrivit căreia *Capetele* Avvei Zosima au fost prelucrate de Avva Dorotei, lucru datorat şi faptului că anumite manuscrise cuprind însemnarea: „Ale Sfântului Zosima *Capete*, scrise de Sfântul Dorotei". Dar şi dincolo de toate acestea, este firesc să-l admitem pe Avva Dorotei ca redactor al *Capetelor*, de vreme ce, precum se vede din scrierile sale, a fost unul dintre contemporanii care l-au admirat şi l-au putut asculta pe Avva Zosima, la început în mănăstirea lui Serid, iar mai târziu poate şi în mănăstirea sa, pe care Avva Zosima o cerceta adesea. Este cu putinţă să-l fi întâlnit încă şi mai îndeaproape în vreo altă perioadă a vieţii sale, foarte probabil după plecarea sa din

mănăstirea lui Serid şi până la ridicarea propriei mănăstiri. Oricum, în *Capetele* Avvei Zosima sunt întruchipate cu acrivie duhul şi condeiul Avvei Dorotei. Se vede că Avva Dorotei n-a făcut o expunere cuvânt cu cuvânt, şi nici măcar amănunţită, a învăţăturilor Avvei Zosima, ci a păstrat însemnări cu anumite învăţături ale acestuia, iar mai apoi le-a redat conţinutul în rezumat.

El foloseşte pilde şi ziceri ale părinţilor nevoitori de mai înainte, precum Avva Moisi, Avva Ammona şi Evagrie. Cel din urmă nu fusese încă osândit pentru rătăcirile sale origeniste. Datorită osândirii de mai târziu, copiştii *Capetelor* şterg deseori numele lui din text – numindu-l Macarie, prin preschimbarea lui „fericitul (gr. μακαριος – n.tr.) Evagrie" – sau îl înlocuiesc pur şi simplu cu termenul imprecis „sfântul".

Prin minunatele şi cu adevărat folositoarele sale *Capete*, Avva Zosima ne îndeamnă spre izbăvirea dintru alipirea pătimaşă de lucrurile materialnice, ca piatră de temelie – dar şi criteriu de cunoaştere – a adevăratei libertăţi lăuntrice; el scoate la lumină valoarea şi măreţia smeritei cugetări şi a blândeţii, arătând că toate cele ce privesc lupta duhovnicească atârnă de voirea omului, fiind de neapărată trebuinţă, în acelaşi timp, şi împreună-lucrarea harului dumnezeiesc.

Sfânta Mănăstire Paraklitou

CAPETE FOLOSITOARE

I

1. Începând fericitul Zosima învăţătura sa, şi-a pecetluit mai întâi gura cu semnul crucii, iar mai apoi a zis:

Atâta har le-a dăruit Cuvântul lui Dumnezeu prin întruparea Sa celor ce au crezut şi cred în El (căci este cu putinţă ca şi acum să credem, şi de astăzi să punem început, dacă voim), încât cel ce voieşte cu adevărat poate să socotească întreaga lume ca pe un nimic. Este de ajuns să dorim aceasta şi să împreună-lucreze harul dumnezeiesc.

2. Şi lua orice găsea, vreo rogojină sau cârpă, ori alt lucru neînsemnat, şi zicea:

Cine este cel ce s-ar lupta, s-ar certa, ar ţine minte răul ori s-ar întrista pentru aceasta de aici, fără numai dacă, într-adevăr, şi-ar pierde mintile? Drept aceea, omul lui Dumnezeu, sporind şi înaintând duhovniceşte, socoteşte întreaga lume ca pe această împletitură de paie, chiar dacă toată lumea ar fi a sa. Căci, precum vă spun, nu a avea vatămă, ci a fi alipit de cele pe care le ai.

Cine nu ştie că trupul este cel mai de preţ între toate câte le avem? Cum, dar, avem poruncă să îl

disprețuim, atunci când împrejurările o cer? Şi, de vreme ce avem poruncă să disprețuim până şi trupul, cu atât mai vârtos toate câte sunt în afara acestuia.

3. Şi-a adus atunci aminte de fratele cel cu verdețurile şi a zis:

Nu a semănat, nu s-a ostenit, nu le-a răsădit şi le-a îngrijit? Nu cumva le-a smuls din rădăcini şi le-a aruncat? Nu. Şi, cu toate acestea, le avea ca şi când nu le-ar fi avut. Pentru aceasta, când l-a cercetat acel bătrân care voia să-l încerce şi a început să le strivească, fratele s-a ascuns şi nu s-a arătat deloc înaintea lui. Şi, când a mai rămas o singură rădăcină, atunci i-a zis:

- Dacă vrei, părinte, las-o pe aceasta, ca să-ți pregătesc masa.

Atunci sfântul a înțeles că fratele era rob adevărat al lui Dumnezeu, iar nu al verdețurilor, şi i-a zis:

- Duhul lui Dumnezeu s-a odihnit asupra ta, frate!

Dacă acela ar fi fost împătimit de verdețuri, atunci s-ar fi vădit îndată prin mâhnirea şi tulburarea sa. A dovedit, însă, că le avea ca şi când nu le-ar fi avut.

4. Încă zicea (Avva Zosima) că diavolii iau aminte la cele de felul acesta. Şi, dacă văd pe cineva că înfruntă lucrurile fără împătimire, de vreme ce nici nu se tulbură nici nu se necăjeşte, cunosc că acela, deşi păşeşte pe pământ, nu are înlăuntrul său cuget pământesc.

II

1. Zicea, iarăşi, că sunt felurite trepte ale doririlor. Şi o dorire fierbinte poate să aducă înaintea lui Dumnezeu, într-un ceas, cât nu aduce o dorire molatecă în cincizeci de ani. Şi dacă demonii văd că cineva a fost ocărât, sau necinstit, sau vătămat, sau a pătimit ceva asemenea, şi se necăjeşte nu pentru că a pătimit pe nedrept, ci pentru că n-a înfruntat cu bărbăție nedreapta năvălire, atunci aceştia se înfricoşează. Căci ştiu că acest om a intrat pe calea adevărului şi vrea să păşească potrivit poruncilor lui Dumnezeu.

2. Şi-a adus aminte şi de Sfântul Pahomie care, fiindcă voia să-şi mărească mănăstirea după o dumnezeiască descoperire, a fost certat de fratele său mai mare:

- Încetează cu închipuirile tale!

Şi acesta, când l-a auzit – spune biograful său, a răspuns ca şi când îi spusese ceva adevărat. Adică n-a grăit deloc împotrivă, ci s-a stăpânit în inima lui. Însă, chiar în aceeaşi noapte, a coborât într-o mică pivniță şi a început să plângă şi să se roage, zicând:

- Dumnezeul meu, înlăuntrul meu încă se mai află cuget trupesc. Încă trăiesc trupeşte. Vai mie, care voi muri, precum este scris! Vai mie! După atâta nevoință şi pregătire a inimii, iarăşi mă răpesc de mânie, fie chiar şi pentru bine. Miluieşte-mă, ca să nu pier, Doamne. Pentru că, dacă vrăjmaşul află

înlăuntrul meu sălaş oricât de mic şi Tu nu mă sprijini, mă voi face robul lui. *Pentru că cine va păzi toată legea, dar va greşi într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile* (Iacov 2, 10). Cred, însă, că dacă multele Tale îndurări mă vor ajuta, voi fi învățat să urmez calea sfinților Tăi, *către cele dinainte* (Filip. 3, 13). Căci aceştia l-au smerit pe vrăjmaşul precum i se cade. Şi cum îi voi învăța, Doamne, pe cei pe care îi vei chema să aleagă şi să trăiască împreună cu mine această viață, dacă nu mă voi arăta mai întâi eu biruitor?

Cu aceste cuvinte s-a rugat şi a rămas acolo toată noaptea, spunând şi repetând cu lacrimi aceleaşi, până la ziuă. Şi, de la năduşeala pe care a vărsat-o, căci era vară şi locul dogorea, pământul sub picioarele lui s-a făcut noroi.

3. Şi zicea fericitul Zosima, minunându-se:

Au avut oare lacrimile lui măsură? Cum să nu dăruiască Dumnezeu unei asemenea doriri toate bunătățile pe care i le ceruse de vreme ce era mort dinspre toate?

III

1. Şi zicea iarăşi că dacă cineva îşi aduce aminte de vreunul care l-a întristat, sau l-a vătămat, ori l-a ocărât, l-a defăimat sau l-a osândit fără temei, ori i-a făcut alt rău, şi se apucă să urzească gânduri împotriva lui, unul ca acesta unelteşte împotriva propriului său suflet, precum demonii. Căci destul

este aceasta pentru a se nărui. Dar ce zic eu „să urzească gânduri"? Dacă nu-l socoteşte pe celălalt ca pe un binefăcător şi doctor, se nedreptățeşte nespus pe sine însuşi!

De ce spui că pătimeşti? Acela te curățeşte! Şi eşti dator a-l socoti pe el doctor, trimis ție de Hristos. Se cade să pătimeşti pentru numele Lui, şi trebuie să-l ai pe acel om ca pe un binefăcător.

2. Iarăşi, dacă tu nu te-ai izbăvit de răutate şi nici nu voieşti să te izbăveşti, Domnul şi Dumnezeul nostru nu este pricină pentru aceasta. De altminteri, faptul că pătimeşti este cu adevărat semnul unui suflet bolnav. Dacă n-ai fi bolnav, n-ai pătimi. Şi trebuie să fii recunoscător fratelui, căci datorită lui îți cunoşti boala. Şi să primeşti câte îți face ca pe nişte leacuri tămăduitoare, trimise ție de către Domnul.

Dacă, însă, nu numai că nu-i mulțumeşti, ci te şi mâhneşti, îl înjoseşti, îl osândeşti şi urzeşti gânduri împotriva lui, este ca şi când I-ai zice lui Iisus cu mijlocire, sau mai degrabă curat şi fără ocolişuri:

- Nu voiesc să fiu tămăduit de Tine! Nu vreau leacurile Tale! Vreau să putrezesc în rănile mele! Vreau să mă fac rob demonilor!

Aşadar, ce să facă Domnul? Fiind Însuşi bun, ne-a dat, ca leac al răutăților noastre, porunci sfinte, care au puterea să le curățească, lucrând întocmai precum leacurile cele ce ard rănile sau curățesc pântecele. Aşadar, cel ce vrea şi doreşte să se tămăduiască, trebuie, spre a scăpa de boală, să rabde fără cârtire toate pe care i le cere doctorul, măcar că doare. De altfel, nici cel bolnav nu merge cu plăcere

spre tăiere, sau ardere, sau băutură curățitoare. Dimpotrivă, până şi aducerea aminte de ele îi pricinuieşte scârbă. Se încredințează totuşi pe sine că fără de acestea este cu neputință să se izbăvească de boală. În felul acesta se predă pe sine doctorului, cunoscând că prin puțină scârbă scapă de multele necazuri şi de îndelungata boală.

3. Doctor al lui Hristos este cel ce te vatămă. Şi te scapă de lăcomie, dacă rabzi cu bărbăție. Însă, dacă nu-l rabzi, te vatămi şi tu pe sineți. Drept aceea, nu-l înfrunta pe fratele tău.

Cu toate acestea, ai zice că ispita ne împinge să nu primim leacul lui Hristos. Lepădăm prihănirea de sine şi începem să împletim gânduri împotriva binefăcătorilor noştri. Suntem oare nebuni?

IV

1. Şi zicea:

Ridică ispitele şi războiul gândurilor, şi nimeni nu se mai sfințeşte. Pentru că, precum a spus unul dintre sfinți, acela care fuge de ispita cea folositoare, fuge de viața cea veşnică.

Cine le-a agonisit sfinților mucenici acele cununi, dacă nu judecătorii lor? Cine s-a făcut pricină spre a-i fi dăruită Sfântului Ştefan o asemenea slavă, dacă nu cei ce l-au împroşcat cu pietre?

Şi deseori rostea cuvintele lui Evagrie:

Eu nu numai că nu-i osândesc pe cei ce mă osândesc, dar îi numesc şi binefăcători. Şi nu-l lepăd

pe doctorul sufletelor, care îi aduce sufletului iubitor de slavă deşartă leacul defăimării. Şi mă tem ca nu cumva să spună cândva despre sufletul meu: *Am voit să vindecăm Babilonul, dar nu s-a vindecat!* (Ieremia 51, 9).

2. Şi zicea:

Evagrie se temea ca nu cumva Hristos să-l osândească şi să-i spună: „Evagrie, ai pătimit de slavă deşartă şi ți-am dăruit leacul defăimării, ca să te curățeşti prin el. Tu însă nu te-ai vindecat".

Să pricepem aceasta, că nimeni nu ne spune adevărul, fără numai cei ce ne osândesc.

3. Zicea iarăşi:

Cunoaşte Domnul, Cel ce cearcă inimile şi rărunchii (cf. Psalmul 7, 10), că şi dacă toți oamenii laudă şi fericesc toate isprăvile mele, ele sunt de fapt vrednice de osândă, de ruşine şi de scuipare. Însă dacă ei spun: „Ai făcut răul acesta şi acesta", eu o să zic: „Dar am făcut oare ceva bun?" Căci nimeni nu spune o atât de grozavă minciună, ca aceia care mă laudă şi mă fericesc. Şi nimeni nu grăieşte într-atâta adevărul pe cât o fac cei ce mă judecă şi mă defaimă, precum am zis mai înainte. Şi iarăşi nu spun întreg adevărul. Căci dacă ar fi putut să vadă – nu zic adâncul, întinsul răutăților noastre, ci fie şi numai o mică parte a lor – s-ar fi scârbit de sufletul nostru, precum te scârbeşti de mocirlă, de duhoare şi de aerul cel greu mirositor.

Şi chiar dacă trupurile oamenilor devin limbi spre a ne osândi, sunt iarăşi încredințat că nimeni n-ar putea vădi după cuviință nevrednicia noastră.

Căci nimeni care ne osândeşte şi ne dojeneşte nu mărturiseşte decât o parte din răutăţile noastre. Pe toate nu le poate spune.

De altminteri, dacă dreptul Iov a spus că este plin de necinste (Iov 10, 15) – iar „plin" nu mai lasă loc nici unei adăugiri – ce vom zice noi, care suntem adâncul tuturor răutăţilor? Prin toate păcătuirile ne-a smerit diavolul. Trebuie însă să fim recunoscători lui Dumnezeu, fiindcă am fost smeriţi. Şi aceasta întrucât toţi cei ce sunt recunoscători pentru că au fost smeriţi, îl zdrobesc pe diavolul. Şi, precum au spus Sfinţii Părinţi, dacă smerenia pogoară în iad, se şi înalţă până la cer. Iar dacă mândria se suie până la cer, se şi cufundă până la iad.

4. Şi mai zicea:

Cine poate să-l înduplece vreodată pe cel smerit să urzească gânduri împotriva cuiva, sau fie şi numai să rabde prihănirea altuia, sau să arunce răspunderea pentru orice lucru asupra altcuiva? Pentru că, orice ar pătimi sau ar auzi cel smerit, îşi găseşte pricină pentru a se osândi şi a se ocărî pe sine.

Şi şi-a adus aminte de Avva Moisi, pe care l-au alungat clericii din altar, zicându-i:

- Ieşi afară, arapule!

Şi acela a început să se mustre pe sine şi să spună:

- Înnegritule! Bine ţi-au făcut! De vreme ce nu eşti om, la ce vii să te amesteci cu oamenii? Da, bine ţi-au făcut!

V

1. Încă zicea că orice s-ar întâmpla celui smerit, îndată scapă către rugăciune, şi pe toţi îi socoteşte ca binefăcători. Noi însă ne-am depărtat de la calea adevărului şi de la îndemnurile sfinţilor, şi vrem să ne hotărnicim singuri calea, după voile noastre cele viclene.

Oare ce-ar fi mai lesne decât să-l ascultăm pe învăţătorul cel sfânt şi lucrător cu fapta, pe Avva Ammona, care spune: „Ia aminte la tine însuţi cu deamănuntul, aşa încât, dacă cineva te amărăşte cu orice, să nu spui nici cel mai mic lucru. Taci, până ce se va linişti inima ta prin neîncetata rugăciune, şi atunci ajută-l şi pe fratele care te-a necăjit".

Într-adevăr, cel ce doreşte calea cea cu adevărat dreaptă, de fiecare dată când se tulbură, se dojeneşte pe sine cu asprime şi se mustră necontenit, zicând:

- Ce te mânii, suflete al meu? Ce te tulburi ca apucaţii? Tocmai aceasta arată că eşti bolnav. Dacă nu erai, nu te-ar fi durut. Pentru ce, în loc să te prihăneşti pe sineţi, îl înfrunţi pe fratele care ţi-a arătat de fapt boala ta, în toată mărimea ei? Învaţă poruncile lui Hristos *Care, ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu ameninţa* (I Petru 2, 23). Asculă-L zicând ceea ce a arătat şi prin faptă: *Spatele meu l-am dat spre bătăi şi obrajii mei spre pălmuiri, şi faţa mea nu am ferit-o de ruşinea scuipărilor* (Isaia 50, 6). Şi tu, suflete ticălos, pentru o vorbă de ocară, sau dispreţ,

sau vrăjmăşie, ori batjocură, sau cleveteală, şezi şi urzeşti o mie şi o sută de gânduri, şi unelteşti astfel împotriva propriului tău suflet, precum demonii.

Cu adevărat, ce să poată face într-un asemenea suflet un demon, mai mult decât îşi face el însuşi?

Crucea lui Hristos o vedem. Despre patimile Lui, pe care le-a răbdat pentru noi, citim în fiecare zi. Noi însă nu răbdăm nici o ocară. Ne-am rătăcit cu adevărat de la calea cea dreaptă.

2. Zicea, de asemenea, că şi de ar trăi cineva cât a trăit Matusalem, dar nu păzeşte calea cea dreaptă – înţeleg calea necinstirii şi a vătămării şi a răbdării celei cu bărbăţie – nu doar că nu se va procopsi cu mult, dar nici cu puţin. Singurul lucru pe care îl va izbândi va fi să-şi cheltuiască anii fără rost.

3. Mai zicea:

Când eram cu fericita Dionisia, un oarecare frate i-a cerut ceva de binecuvântare. Fiindcă însă nu i-a dat cât voia acela, a început s-o ocărască şi să slobozească din gură cuvinte necuviincioase, şi despre ea, şi despre mine. Auzind acestea, ea s-a simţit „muşcată". Şi căuta prilej să-i facă rău. Însă îndată ce am aflat, i-am spus:

- Ce vrei să faci? Să unelteşti împotriva ta însăţi? Vei alunga din sufletul tău orice virtute. Nu cumva rabzi lucruri deopotrivă cu cele pe care le-a răbdat pentru tine Hristos? Ştiu că ai împrăştiat banii ca şi când ar fi fost gunoi. Însă dacă nu dobândeşti blândeţe, eşti precum fierarul care bate o bucată de fier, dar vas nu face.

4. Încă îi mai ziceam:

- Purtătorul de Dumnezeu Ignatie spune: „Am trebuinţă de blândeţe, căci prin aceasta se risipeşte întreaga putere a stăpânitorului acestui veac". Semnul lepădării de lume este netulburarea. Pentru că se întâmplă uneori ca cel ce disprețuia litrele de aur să se alipească de un ac, şi această alipire să-i pricinuiască tulburare. Îi dă, adică, acelui ac valoarea unei litre de aur. Şi se face rob al acuşorului, sau al camilăfcii, sau al năframei, sau al cărţii. Aşa încetează a mai fi rob al lui Dumnezeu. Drept aceea, bine a spus unul dintre filosofi: câte patimi are sufletul, atâţia şi stăpâni. Iar Domnul: *Unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta* (Matei 6, 21). Asemenea şi apostolul: *ceea ce te biruieşte, aceea te şi stăpâneşte* (II Petru 2, 19).

Când le-a auzit pe toate acestea, Dionisia m-a privit cu minunare şi a spus:

- Să-L afli pe Dumnezeu, după Care însetezi!

VI

1. Zicea altădată fericitul:

Sufletul vrea să se mântuiască, dar fiindcă îl trag cele deşarte şi se grijeşte cu acestea, fuge de osteneli. Pentru că nu poruncile lui Dumnezeu ne îngreuiază, ci voirile noastre cele viclene. Vedeţi că pe mare obişnuim, fie din teamă de furtuni, fie din teamă de tâlhari, să le disprețuim pe toate şi să azvârlim lucrurile fără şovăire, deşi cunoaştem că

peste puțin vom muri. Şi pentru un oarece scurt răstimp le disprețuim pe toate şi ne socotim pe noi înşine fericiți dacă le pierdem pe toate ca să ne izbăvim dintre tâlhari sau din mare. Şi cel care mai înainte cu puțin se silea din răsputeri ca să-şi agonisească un galben, acum le aruncă pe toate cu osârdie, numai şi numai ca să dobândească viața cea vremelnică. De ce să nu cugetăm asemenea şi pentru viața cea veşnică? De ce, precum a spus sfântul, nu are atâta putere frica lui Dumnezeu, câtă are frica de mare?

2. Şi, ca pe o dovadă a tuturor acestora, povestea fericitul următoarea întâmplare pe care o auzise de la alții:

Cândva, un lucrător de pietre prețioase a luat multe mărgăritare şi pietre scumpe şi s-a îmbarcat pe o corabie împreună cu robii săi, voind a le vinde într-alt loc.

De-a lungul călătoriei s-a întâmplat să îndrăgească pe un oarecare rob al corăbiei, care îi slujea. Dar şi robul acela petrecea, la rându-i, în preajma lui şi mânca din bucatele sale.

Într-o zi, acest rob îi aude din întâmplare pe marinarii care se sfătuiau în şoaptă să-l arunce pe acel pietrar în mare şi să-i răpească pietrele cele de preț.

După aceasta, robul s-a întors ca să-l slujească pe pietrar după obicei, însă foarte strâmtorat. Iar acela l-a întrebat:

- De ce eşti strâmtorat astăzi?

Robul s-a stăpânit şi n-a spus nimic.

Dar pietrarul l-a întrebat din nou:

- Ce ai? Spune-mi adevărul!

Robul a început să plângă şi i-a zis:

- Aceasta şi aceasta au hotărât marinarii împotriva ta.

- Grăieşti adevărul?

- Da, aşa s-au învoit.

I-a chemat atunci pietrarul pe robii săi şi le-a zis:

- Orice vă spun, să faceți fără şovăire.

A întins deci un cearşaf şi le-a spus:

- Aduceți cuferele!

Aşa au şi făcut. Şi, după ce le-a deschis, a început să întindă pietricelele. După ce le-a aşezat pe toate, a zis:

- Aceasta este viață? Pentru acestea de aici mă primejduiesc pe mare şi voi muri curând, fără să iau împreună cu mine nimic din această lume?

Şi a poruncit robilor săi:

- Deşertați-le pe toate acestea în mare!

Înainte de a sfârşi cuvântul, le-au aruncat pe toate în mare.

Uimiți, marinarii şi-au văzut zădărnicită hotărârea lor.

3. [După această istorisire] zicea fericitul:

Să luăm aminte cum, începând acela să cugete, a filosofat în cuvinte şi în fapte, iar aceasta pentru a câştiga o viață scurtă. Şi bine a făcut. Căci s-a gândit: „Dacă mor, ce am de câştigat de la pietre?" În vreme ce noi nu răbdăm o cât de mică vătămare pentru dragostea poruncilor lui Hristos. Şi dacă trebuie să

ne întristăm cu orice chip, atunci să ne întristăm pentru pierzania celui care ne-a vătămat, iar nu pentru pierderea banilor. Pentru că acela, prin nedreptatea pe care ne-a făcut-o, s-a lipsit pe sine de împărăția cerurilor – de vreme ce *nedrepții nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu* (I Cor. 6, 9) – iar nouă, celor nedreptățiți, ne-a agonisit viața. *Bucurați-vă* - zice Domnul - *și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Matei 5, 12).

4. Noi, însă, în loc să ne întristăm pentru pierzania vreunui mădular al lui Hristos, şedem şi împletim gânduri pentru lucruri stricăcioase şi de nimic, care se risipesc şi nu au nici un preț.

Cu adevărat după dreptate ne osândim. Căci Dumnezeu ne-a aşezat în rânduiala mădularelor, având-L cap pe Hristos Dumnezeul nostru. Precum a spus sfântul apostol, toate mădularele trupului, deşi sunt multe, alcătuiesc un trup închegat, având cap al tuturor pe Hristos (cf. I Cor. 6, 15; Efes. 5, 30).

5. Aşadar, când te strâmtorează fratele, se petrece întocmai ca atunci când o mână pătimeşte sau un ochi este bolnav. Însă, deşi pătimim durere, nici nu tăiem şi aruncăm mâna, nici ochiul nu-l scoatem, socotind un foarte mare rău pierderea unuia dintre acestea. Dar ce facem? Punem peste ele pecetea lui Hristos, cea mai de preț dintre toate lucrurile (adică semnul Cinstitei Cruci), şi pe sfinți îi rugăm să mijlocească, şi îndelungi rugăciuni facem pentru ele către Dumnezeu şi, pe lângă toate acestea, adăugăm colire şi plasturi, ca să doftoricim mădularul care ne pricinuieşte durere.

Aşadar, precum te rogi pentru ochiul sau mâna ta, ca să se însănătoşească şi să nu te mai strâmtoreze, tot aşa să te rogi şi pentru fratele. Noi, însă, văzându-i pe frații noştri – care sunt mădularele lui Hristos (cf. I Cor. 12, 12-27) – pătimind un astfel de rău, nu numai că nu ne milostivim spre dânşii, ci îi şi blestemăm. Toate acestea ne arată, cu adevărat, oameni fără inimă milostivă.

6. Şi zicea că cel ce are iubire sau inimă milostivă, mai întâi se bucură şi se foloseşte pe sine, iar apoi îl foloseşte şi pe aproapele. Dimpotrivă, răutatea silniceşte şi nimiceşte pe cel ce o are.

7. Şi spunea acest cuvânt, că tot ceea ce nu vatămă sufletul, nu-l vatămă nici pe om.

VII

1. Şi iarăşi zicea fericitul:

Mi-a spus cineva:

- Avva, multe sunt poruncile lui Dumnezeu, iar mintea se întunecă neştiind pe care să o păzească şi pe care nu.

- Aceasta să nu te tulbure, i-am răspuns. Numai la aceea să cugeți, că uşor izbândeşti virtutea, dacă înfrunți lucrurile nepătimaş. Pentru că astfel, nerăzbunându-te, nu vei ține minte nici răul.

2. Ce osteneală e rugăciunea pentru vrăjmaşi? Este săpat? Cumva călătorie? Sau poate pagubă de avuții? Să fii bucuros că eşti defăimat. Pentru că

astfel te faci ucenic al Sfinților Apostoli, care se bucurau că s-au învrednicit să sufere necinstiri pentru numele lui Hristos (cf. Fapte 5, 41). Noi, însă, suntem datori să răbdăm pentru păcatele noastre. Chiar dacă nu ne necinsteşte nimeni, noi suntem însă necinstiți şi blestemați, după cuvântul psalmistului: *Blestemați sunt cei ce se abat de la poruncile Tale* (Psalmul 118, 21). Fiindcă, precum am spus, nu sunt toți vrednici să fie necinstiți pentru numele lui Hristos, ci doar cei sfinți şi curați. În vreme ce noi trebuie să umblăm cu recunoştință şi să mărturisim că pe drept suntem necinstiți, pentru faptele noastre cele păcătoase.

3. Dar sufletul acesta ticălos, deşi cunoaşte faptele lui cele necurate şi ştie că după vrednicie pătimeşte toate, şede şi-şi strâmbă conştiința, şi urzeşte gânduri şi zice: „Dar mi-a spus...", „Dar m-a înjosit...", „Dar m-a luat în răspăr...", şi astfel unelteşte asupra lui însuşi, luând el însuşi locul demonilor. Se întâmplă, adică, cu sufletul, întocmai ceea ce se întâmplă cu meşteşugurile. Acolo meşteşugarul îl învață lucrul pe ucenic, apoi îl lasă să lucreze singur. Nu mai este trebuință să şadă lângă el. Îl cercetează numai când şi când, pentru a vedea dacă nu cumva este nesârguitor sau a stricat ceva. Aşa şi demonii, dacă văd sufletul că ascultă şi primeşte cu bucurie cugete viclene, îl învață meşteşugul satanicesc şi nu mai sunt nevoiți să şadă lângă el, de vreme ce cunosc că el îşi este sieşi de-ajuns pentru a unelti asupră-şi. Îl cercetează doar la

unele răstimpuri, ca să vadă dacă nu cumva se află neosârduitor (în a lucra viclenia).

4. Ce este mai uşor decât să-i iubeşti pe toți şi să fii iubit de către toți? Câtă odihnă nu aduc poruncile lui Hristos? Însă, dorirea noastră nu pune început. Dacă ar pune, toate i-ar fi uşoare, cu harul lui Dumnezeu. O mică mişcare a voinței noastre, precum de multe ori am zis, atrage ajutorul lui Dumnezeu. Şi, după cum spune Sfântul Antonie, pentru virtute este trebuință numai de voia noastră. Şi iarăşi, nu este nevoie să călătorim pentru a intra întru împărăția cerurilor, nici nu trebuie să trecem vreo mare pentru a dobândi virtutea. Câtă odihnă nu are cel blând şi smerit? Cu adevărat, *cei blânzi vor moşteni pământul şi se vor desfăta de mulțimea păcii* (Psalmul 36, 11).

VIII

1. Zicea iarăşi fericitul:

Eu şi un alt frate, având împreună cu noi oarecari mireni, mergeam cândva pe drumul către Neapoli şi am ajuns la un loc unde era o vamă. Iar mirenii, cunoscând obiceiul, au plătit. Fratele însă, care era împreună cu mine, a început să cârtească şi să le spună:

- Îndrăzniți să cereți de la monahi?

Eu atunci, auzindu-l, i-am spus:

- Ce faci, frate? Ştii ce-i spui? Nimic alta decât: „Vrei, nu vrei, cinsteşte-mă ca sfânt!" S-ar fi cuvenit

mai degrabă ca acesta, văzând bunăvoirea ta şi smerenia, să-ţi arate cinste şi să spună: „Iartă-mă!" Ca ucenic al lui Hristos Cel blând şi smerit, plăteşte şi treci cu pace.

2. Altădată, când am mers în Sfânta Cetate, s-a apropiat de mine un om binecinstitor şi mi-a spus:

- Eu şi fratele meu ajunseserăm la o oarecare răceală între noi. El însă nu vrea să ne împrietenim. Rogu-te, dar, să-i vorbeşti.

Am primit cu bucurie rugămintea. L-am chemat pe fratele lui şi i-am grăit cu cuvinte chemătoare la iubire şi pace. La început a părut să se lase înduplecat. Mai apoi însă mi-a spus:

- Nu pot să mă împac cu el, căci m-am jurat pe Cruce!

Am zâmbit atunci şi i-am zis:

- Mare putere are jurământul tău! Ca şi când, adică, ai fi spus: „Pe cinstită Crucea Ta, Hristoase, mă jur că nu voi păzi poruncile Tale, ci voi face voia vrăjmaşului Tău, diavolul!" Însă, nu numai că nu suntem datori să păzim ceea ce rău am jurat, ci dimpotrivă, trebuie să ne pocăim şi să ne întristăm pentru câte rele ne legăm noi înşine să facem. Pentru că, precum grăieşte purtătorul de Dumnezeu - Vasile, şi Irod, dacă s-ar fi pocăit şi nu şi-ar fi ţinut jurământul, n-ar fi căzut în acel mare păcat, să taie capul Înaintemergătorului lui Hristos.

3. Şi i-am adus apoi şi i-am arătat tâlcuirea Sfântului Vasile la întâmplarea despre care vorbeşte Sfânta Evanghelie, când Domnul a voit să spele

picioarele Sfântului Petru, iar acesta a grăit împotrivă.

IX

1. Zicea iarăşi fericitul:

Am fost întrebat cum trebuie să-şi stăpânească cineva iuţimea. Şi am răspuns că începutul stăpânirii iuţimii este să nu grăiască ceva atunci când se tulbură. Pentru aceasta Avva Moisi n-a grăit împotrivă când l-au împuns prin cuvintele: „Ce vrea şi la ce vine acest arap printre noi?", ci a zis: „Măcar că m-am tulburat, însă n-am grăit". A doua oară însă nu numai că nu s-a tulburat, ci s-a şi mustrat pe sine, zicând: „Înnegritule! Bine ţi-au făcut! De vreme ce nu eşti om, la ce vii să te amesteci cu oamenii?"

2. Dar noi, pentru că suntem foarte jos duhovniceşte şi din multa noastră nesârguinţă nu putem ajunge nici la purtarea începătorilor, socotim că poruncile sunt grele şi cu neputinţă de plinit. Fiindcă a se tulbura cineva şi a nu grăi nu este semnul celor desăvârşiţi, ci al începătorilor. În vreme ce, fireşte, este mare lucru să nu se tulbure cineva deloc, după cuvântul proorocului, care grăieşte: *Gătitu-m-am şi nu m-am tulburat* (Psalmul 118, 60). Noi însă nici să punem început nu căutăm, nici o asemenea dorire nu arătăm, ca să atragem harul lui Dumnezeu în ajutorul nostru. Ci şi dacă ar părea că arătăm o dorire oarecare, este atât de molatecă şi de

neînsemnată, încât nu se vădeşte vrednică să dobândească vreo bunătate de la Dumnezeu.

3. Întreaga noastră luptă duhovnicească este precum semănatul şi rodirea. Dăruieşte cineva osteneala doririi, şi primeşte darurile harului. Şi precum ţăranul seamănă puţine, însă agoniseşte multe dacă osteneala lui este bineplăcută înaintea lui Dumnezeu – întocmai precum s-a scris şi despre Isaac, că *a semănat în pământul acela şi a cules anul acela rod însutit* (Facere 26, 12) – tot aşa, dacă dorirea noastră se face bineplăcută lui Dumnezeu, putem apoi să le săvârşim pe toate fără durere, nesilit şi lesne, şi să agonisim din toate. Rugăciunea care se face cu silinţă şi răbdare naşte rugăciunea curată ce se săvârşeşte cu deplină uşurinţă. Nevoinţa cu siluire este una a doririi, în vreme ce uşurinţa este a harului dumnezeiesc.

4. Dar şi în toate meşteşugurile acelaşi lucru îl vedem. Când, adică, vine cineva să înveţe un meşteşug, la început se osteneşte şi este îngreuiat, şi de multe ori nu izbuteşte. Nu-şi pierde însă îndrăzneala, ci din nou se străduieşte. Şi dacă iarăşi nu izbândeşte, nu se lasă bătut, arătându-i astfel meşterului dorirea sa. Dar dacă se împuţinează cu sufletul şi dă înapoi, nu învaţă nimic. Adesea dând greş, dar nelăsându-se biruit, ci stăruind în osteneală şi în lucrare, se deprinde în cele din urmă şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, le face pe toate fără osteneală şi cu uşurinţă. Şi astfel izbuteşte să-şi agonisească pâinea prin meşteşugul său.

Asemenea se întâmplă şi în cele duhovniceşti. Dacă purcede cineva spre lucrarea virtuţii, nu trebuie să socotească că o va izbândi îndată. Pentru că aceasta este cu neputinţă. Trebuie însă să se străduiască. Şi dacă nu biruieşte, să nu dea înapoi fiindcă nu poate izbândi, ci să se străduiască din nou, precum acela care voieşte să înveţe un meşteşug. Astfel, răbdând multe înfrângeri şi nepierzându-se cu firea, dobândeşte încuviinţarea lui Dumnezeu pentru osteneala doririi lui, prin care primeşte darul de a le face pe toate fără siluire.

5. Aceasta este ceea ce a zis şi Avva Moisi: „Puterea celor ce voiesc să dobândească virtuţile întru aceasta se arată: dacă, adică, se întâmplă să cadă, să nu se împuţineze la suflet, ci iarăşi să se străduiască".

X

1. Încă spunea că fiecare virtute cere şi osteneală, şi timp, şi voinţa noastră, însă înainte de toate este trebuinţă de împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Pentru că, dacă Dumnezeu nu lucrează împreună cu dorirea noastră, în deşert ne sârguim, întocmai precum în zadar se osteneşte şi ţăranul care şi-a cultivat şi şi-a semănat ţarina sa, dacă Dumnezeu nu pogoară ploaie peste semînţe. Dar împreună-lucrarea lui Dumnezeu se temeluieşte pe rugăciunile şi rugămînţile noastre. Prin acestea atragem ajutorul lui Dumnezeu, care vine să ne stea drept sprijin. Însă

dacă nu ne sârguim în rugăciune, cum altfel să încuviinţeze Dumnezeu lucrarea noastră, fără numai cu aceeaşi moliciune şi nerâvnă? Iar dacă degrabă ne împuţinăm la suflet, nimic nu ne învrednicim să dobândim. Pentru că Dumnezeu dă însemnătate doririi, şi dăruieşte potrivit cu aceasta şi darurile Lui.

2. Nu cumva şi Avva Moisi a fost mai înainte cu adevărat începător al tâlharilor? Nu a săvârşit atâtea rele încât, din pricina apucăturilor lui, l-a alungat stăpânul său? Însă, pentru că s-a dăruit vitejeşte nevoinţei cu o atât de fierbinte dorire, ştim cu toţii la ce măsuri ale virtuţii a ajuns, astfel încât, potrivit scriitorului care a istorisit cele despre el, a fost numărat cu robii cei aleşi ai lui Dumnezeu. În vreme ce noi, până şi căldura ce pare că am avea-o la începutul drumului o pierdem încetul cu încetul prin neosârdia noastră, înmrejiţi de lucruri neînsemnate şi de nici un preţ, şi lepădăm pentru ele iubirea lui Dumnezeu şi a aproapelui, şi le răpim ca şi când ar fi ale noastre, ca şi când nu le-am fi luat de la Dumnezeu. *Ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti ca şi când nu l-ai fi primit?* (I Cor. 4, 7).

3. Zicea încă:

Nu cumva este sărac Domnul şi neputincios să ne procopsească cu toate bunătăţile, precum i-a îmbelşugat pe sfinţii patriarhi, dacă ar vedea că toate cele pe care ni le-ar dărui ne sunt cu adevărat spre câştig? Însă, fiindcă vede că din pricina omului nostru celui vechi ne vătămăm în cele mici şi puţine, pentru aceasta, ca un iubitor de oameni, nu ne încredinţează multe, ca să nu ne nimicnicim pe noi

înşine desăvârşit. Pentru că, aşa precum am zis mai înainte, dacă vedea că am fi câştigat din cele puţine, nu i-ar fi fost cu neputinţă să ni le dăruiască şi pe cele multe. Cine, cu adevărat, i-a înduplecat pe oamenii aceia să arunce banii la picioarele apostolilor? Dar, precum spun deseori, Dumnezeu, ca un bun, ne-a dat putinţa să câştigăm din toate. Noi, însă, prin nemăsurata noastră aplecare către cele materialnice, dăm o strâmbă întrebuinţare dumnezeieştilor daruri. Astfel ne vătămăm cu bunătăţile pe care ni le dăruieşte Dumnezeu, din pricina răutăţii noastre.

4. Şi zicea adesea:

Nimeni nu poate să vatăme un suflet credincios. Ci orice ar păţi acela, îl socoteşte ca pe un câştig al său. În vreme ce necredinciosul este pedepsit de însăşi necredinţa lui, precum lucrătorul care se osteneşte fără a nădăjdui că va fi plătit după osteneală. Credinciosul, dimpotrivă, află multă mângâiere, pentru că şi atunci când se osteneşte este credincios, şi nădăjduieşte să fie răsplătit pentru răbdarea lui. În timp ce necredinciosul, de vreme ce nu crede că va lua plată de la Domnul, ce mângâiere să afle? Şi cel mai mic lucru de l-ar pătimi, şade şi putrezeşte în gândurile lui, şi cugetă: „Şi mi-a spus...", „Şi am să-i spun...", ţinând minte răul şi punându-şi în minte lucruri cu neputinţă, pe care deseori nu este în stare să le plinească. Oamenii, vedeţi, nu izbândesc toate cele pe care le cugetă, ci numai câte îngăduie Dumnezeu, iar aceasta pentru pricini pe care numai El le ştie. De multe ori, de pildă, se porneşte un om să facă rău altuia, iar ţelul

său se zădărniceşte, fiindcă nu îngăduie Dumnezeu. Şi singurul lucru care se cearcă în felul acesta sunt dorirele oamenilor.

Câţi nu s-au străduit să facă rău sfinţilor patriarhi şi, fiindcă n-a îngăduit Dumnezeu, nimeni n-a putut să-i vatăme, precum este scris: *N-a lăsat om să le facă strâmbătate şi a certat pentru ei pe împăraţi, zicându-le: „Nu vă atingeţi de unşii Mei şi nu vicleniţi împotriva prorocilor Mei"* (Psalmul 104, 14-15).

5. Iarăşi, după măsura în care va voi să-şi arate marea Sa putere, El va mişca spre milostivire chiar şi inimile oamenilor nemilostivi, precum este scris şi la prorocul Daniil: *Şi Dumnezeu i-a dat să afle înaintea căpeteniei famenilor bunăvoinţă şi îndurare* (Daniil 1, 9). Fericit este sufletul care, însetând după Dumnezeu, s-a gătit după cuviinţă pentru a primi darurile Sale. Pentru că în nici o împrejurare nu îl părăseşte, ci îi vine totdeauna întru ajutor, chiar şi în cele pe care din neştiinţă nu I le cere.

Bine zicea un oarecare învăţat că pe omul înţelept îl ocroteşte Dumnezeu. De câte ori, de pildă, nu s-a silit Saul să-l omoare pe fericitul David? Ce n-a făcut? Ce n-a meşteşugit? Însă, pentru că David era ocrotit de Domnul, orice uneltire a lui Saul era zădărnicită. Şi nu numai aceasta, dar a căzut şi în mâinile acelui sfânt, care însă l-a miluit şi i-a dăruit viaţa. Nu avea, vedeţi, răutatea care mânie şi aţâţă.

6. L-au întrebat iarăşi:

- Cum poate cineva, atunci când unii îl înjosesc sau îl grăiesc de rău, să nu se mânie?

Şi a răspuns:

- Dacă se socoteşte cineva pe sine de nimic, nu se tulbură, precum a spus Avva Pimen: „Dacă te disprețuieşti pe sineți, vei afla odihnă".

XI

1. Cândva, zicea, unul dintre fraţii care locuiau lângă mine şi a primit din mâinile mele chipul călugăresc, după ce a fost povăţuit îndelung de către mine spre bine – era dintre cei foarte firavi, şi pentru aceasta am făcut mult pogorământ slăbiciunii lui – mi-a spus într-o zi:

- Bătrânul meu, te iubesc mult!

Şi eu îi răspund:

- Nu am aflat încă pe cineva care să mă iubească precum îl iubesc eu. Iată, tu zici acum „te iubesc". Şi o cred. Dar dacă se va întâmpla vreodată ceva ce nu-ţi va plăcea, nu vei rămâne acelaşi. În vreme ce eu, orice rău aş pătimi de la tine, acela nu va putea să mă despartă de dragostea ta.

2. N-a trecut mult timp şi – nu ştiu ce l-a apucat – a început să grăiască multe împotriva mea, chiar şi cuvinte de ruşine. Le-am aflat pe toate, dar ziceam către sinemi: „Acesta este leacul tămăduitor al lui Iisus, care a fost trimis să vindece sufletul meu cel plin de slavă deşartă. Toate câte pierde cineva prin oamenii linguşitori, poate să le câştige de la astfel de oameni. Este de ajuns să fie treaz duhovniceşte. Acesta este adevăratul meu binefăcător!"

L-am pomenit deci ca doctor şi binefăcător, şi ziceam celor ce-mi aduceau veştile:

- El numai răutăţile mele vădite le cunoaşte. Şi pe acestea încă nu toate, ci doar o parte. Cele ascunse ale mele sunt însă nenumărate.

3. După ceva vreme m-a întâlnit fratele în Chesaria. Vine, precum obişnuia, mă îmbrăţişează şi mă sărută cu căldură. Fac şi eu acelaşi lucru, ca şi când nu se întâmplase nimic. Pentru că în tot răstimpul cât m-a târât prin toate acestea, de fiecare dată când mă întâlnea, mă îmbrăţişa din inimă. Dar nici eu nu-i arătam nici o îndărătnicie, nici cel mai mic semn de amărăciune, măcar că aflam mereu despre toate.

De această dată, însă, cade înaintea mea, îmi apucă picioarele şi-mi spune:

- Iartă-mă, bătrânul meu, pentru Domnul, căci multe şi înfricoşătoare lucruri am slobozit pe gură împotriva ta.

Eu atunci l-am sărutat cu căldură şi i-am răspuns glumind:

- Îşi aminteşte oare iubirea ta de Dumnezeu că, atunci când mi-ai spus „te iubesc mult", ţi-am răspuns „nu am aflat încă pe cineva care să mă iubească precum îl iubesc eu", şi că „dacă se va întâmpla vreodată ceva ce nu-ţi va plăcea, nu vei rămâne acelaşi, în vreme ce eu, orice rău aş pătimi de la tine, acela nu va putea să mă despartă de dragostea ta?" Să mă crezi pe mine, că nu mi-a scăpat nimic din toate câte ai spus. Le-am aflat pe toate, şi unde şi cui le-ai spus. Şi niciodată n-am zis

cuiva că cele pe care le spui n-ar fi întocmai. Nici nu m-a înduplecat vreodată cineva să spun vreun cuvânt rău despre tine. Dimpotrivă, adeveream că „toate pe care le spune, adevărat le spune şi din iubire le spune, fiindcă mă socoteşte a fi unul dintre ai săi". Nici n-am încetat vreodată să te pomenesc în rugăciunile mele. Îţi las chiar şi o dovadă a iubirii mele: cândva m-a durut mult ochiul; te-am adus atunci în mintea mea, am făcut semnul crucii şi am zis: „Doamne Iisuse Hristoase, cu rugăciunile fratelui, vindecă-mă!" Şi îndată m-am tămăduit!

Acestea despre acel frate.

4. Zicea iarăşi deseori fericitul:

Noi, oamenii, ne-am pierdut toată înţelepciunea minţii. Nu ştim nici să ne iubim, nici să ne cinstim unul pe altul. Ajunge să rabde cineva puţin pe fratele său, atunci când este mânios şi strâmtorat, iar acela nu va întârzia să-şi vină întru sine. Atunci va pricepe răbdarea pe care i-a arătat-o şi va fi gata să-şi dea până şi viaţa pentru el.

XII

1. Încă şi-a mai adus aminte fericitul de cineva care i-a spus că avea un bătrân foarte blând. Şi îl încredinţa că, pentru marea lui virtute şi pentru minunile pe care le săvârşea, era cinstit în toate părţile acelea ca un înger al lui Dumnezeu.

Cândva, deci, un frate, îndemnat de vrăjmaşul, a venit şi l-a ocărât greu dinaintea tuturor. Bătrânul

şedea luând aminte neîncetat la cele ce ieşeau din gura lui, şi a zis:

- Harul lui Dumnezeu în gura ta, frate.

Acela însă stăruia cu iuţime:

- Da, nemernicule, îmbuibatule! Pe acestea le spui ca să te arăţi blând dinaintea celorlalţi!

Bătrânul a încuviinţat:

- Aşa este, fratele meu, adevărate sunt toate câte le spui.

Mai târziu l-a întrebat cineva:

- Părinte, nu te-ai tulburat ceva mai devreme?

- Nu, îi zice. Dimpotrivă. M-am simţit ca şi când Hristos îmi acoperea sufletul.

Într-adevăr, tâlcuit-a fericitul Zosima, dator este oricine să mulţumească unor astfel de oameni. Şi dacă este împătimit, să-i socotească pe ei doctori care vindecă rănile sufletului său. Iar dacă este despătimit, să-i aibă ca binefăcători care îi dăruiesc împărăţia cerurilor.

2. Zicea iarăşi fericitul:

Pe când eram încă în mănăstirea din Tir, înainte să ies în pustie, ne-a cercetat un bătrân plin de virtuţi la ceasul când citeam Apoftegmele Sfinţilor Bătrâni – căci fericitul Zosima iubea să le citească totdeauna şi aproape că le sorbea; pentru aceasta a şi rodit din ele fiece virtute. Şi, în vreme ce citeam, am ajuns la acel bătrân la care s-au dus tâlharii şi i-au spus: „Am venit să luăm tot ce ai în chilia ta". Iar acela a răspuns: „Luaţi tot ce voiţi, fiilor". Atunci le-au luat şi au plecat. Au lăsat numai o săpăligă. O ia deci bătrânul şi aleargă în urma lor, strigând: „Fiilor, luaţi

şi aceasta pe care aţi uitat-o în chilia mea!" Atunci aceia, minunându-se de neră utatea lui, au adus înapoi la chilie toate cele răpite şi, pocăindu-se, şi-au zis: „Cu adevărat, om al lui Dumnezeu este acesta!"

3. Aşadar, îndată ce am citit aceste rânduri, îmi zice ascetul:

- Ştii, părintele meu, această întâmplare mult m-a folosit.

- Cum, părinte? îl întreb.

- Cândva, îmi zice, pe când locuiam în părţile Iordanului, am citit-o şi m-am minunat de bătrânul acesta. Am făcut atunci rugăciune: „Doamne, Tu, Care m-ai învrednicit să primesc chipul acestor sfinţi bătrâni, învredniceşte-mă să şi urmez paşilor lor".

4. Având deci acest dor, nu au trecut două zile şi, iată, ajung tâlharii! Îndată ce au bătut la uşă şi am înţeles că erau tâlhari, mi-am zis întru sine: „Slavă lui Dumnezeu! A venit ceasul să se vădească roada dorului meu". Am deschis şi i-am primit cu bucurie. Am aprins îndată un opaiţ şi am început să le arăt lucrurile, zicând: „Nu vă tulburaţi! Cred Domnului că nu vă voi ascunde nimic". „Aur ai?", mă întreabă. „Da, am trei monede", le-am răspuns, şi am deschis înaintea lor cutia. Le-au luat şi au plecat cu pace.

5. Eu, atunci, a adăugat fericitul Zosima, l-am întrebat, glumind:

- S-au întors şi aceştia îndărăt, precum ceilalţi la bătrânul?

- Păzească Domnul! mi-a răspuns îndată. Nici nu voiam să se întoarcă.

Şi a încheiat:

Iată care era dorul bătrânului şi ce i-a adus lui pregătirea lăuntrică. În felul acesta, nu numai că nu s-a întristat, ci s-a şi bucurat că se învrednicise de un asemenea lucru.

XIII

1. Însă, fiindcă mi-am adus aminte – a urmat Avva Zosima – că spuneam mai înainte că fie şi numai puţin dacă l-am răbda pe fratele nostru atunci când se tulbură, am câştiga sufletul lui, vreau acum să vă istorisesc câte am auzit de la fericitul Serghie, care era egumen la ţarini.

2. Aşadar, acesta mi-a povestit următoarele:

- Călătorind cândva împreună cu un bătrân sfânt, am rătăcit drumul. Şi neştiind unde mergem, am căzut în mijlocul ţarinilor semănate şi am călcat câteva semănături. Îndată ce a prins de veste ţăranul care se întâmpla să muncească acolo, şi-a ieşit din minţi şi s-a pornit asupra noastră cu grele ocări: „Monahi sunteţi voi?", spunea. „Temători de Dumnezeu sunteţi voi? Dacă v-aţi fi temut de Dumnezeu, şi dacă L-aţi fi avut înaintea ochilor voştri, n-aţi fi făcut un lucru ca acesta!" „Pentru Domnul, să nu vorbească nimeni!", ne-a luat-o înainte bătrânul sfânt. Şi i-a spus ţăranului cu blândeţe: „Bine zici, fiule. Dacă aveam frica lui Dumnezeu, nu am fi făcut acestea". Acela însă a stăruit în ocări cu mânie. „Ai dreptate", a spus din

nou bătrânul. „Dacă eram monahi adevăraţi, n-am fi făcut un asemenea lucru. Dar, pentru Domnul, iartă-ne pe noi care am păcătuit". Uimit atunci, acela a venit şi a căzut la picioarele bătrânului, zicând: „Iartă-mă, Avva, pentru Domnul, şi ia-mă împreună cu tine!"

Şi fericitul Serghie a adăugat:

- Cu adevărat, ne-a urmat! A venit împreună cu noi şi a primit chipul îngeresc.

Şi a adăugat fericitul Zosima:

Iată ce a putut să lucreze, după Dumnezeu, blândeţea şi bunătatea sfântului: să mântuiască suflet plăsmuit *după chipul lui Dumnezeu*, pe care Domnul îl preţuieşte mai mult decât mii de lumi cu toate bogăţiile lor!

3. Cândva, stându-i prin preajmă, mi-a spus:

- Citeşte-ne ceva din Scriptură.

Am început, aşadar, să citesc din Pilde şi am ajuns la cuvântul care zice: *Când nu mai sunt lemne se stinge focul, şi dacă nu mai este nici un defăimător se potoleşte cearta* (Pilde 26, 20). L-am întrebat atunci:

- Ce înseamnă acest cuvânt, părinte?

- Precum lemnele, a răspuns el, sunt pricina văpăii focului, şi dacă nu pune cineva destule, focul se stinge, aşa sunt şi unele pricini ale patimilor. Şi dacă taie cineva pricinile, atunci patimile nu lucrează. De pildă, pricinile desfrânării sunt, precum a zis Avva Moisi, prea multa mâncare şi băutură, somnul îndestulat, lipsa de lucru, zburdălniciile, grăirea deşartă, împodobirea hainelor. Pricina mâniei, a mai zis, este neguţătoria, şi a face cineva

voia lui, a vrea să facă pe învățătorul celorlalți și a socoti că este priceput. Dacă pe acestea le taie cineva, slăbesc patimile. Aceasta este ceea ce s-a zis de Avva Sisoe, când a fost întrebat de un frate: „De ce nu mă slobozesc de patimi?" și i-a răspuns: „Vasele lor - adică pricinile - sunt înlăuntrul tău. Întoarce-le înapoi *arvuna* și vor pleca".

Omul iute și certăreț, iarăși, nu pune capăt certurilor. E cel căruia o gâlceavă nu-i este de ajuns, ci se atâță pe sine și pentru a doua răbufnire. Nu se numește deci certăreț acela care se aprinde de mânie, însă îndată își vine în fire, se osândește pe sine și merge să ceară iertare de la fratele împotriva căruia s-a mâniat. Acesta curmă cearta, de vreme ce s-a osândit pe sine și s-a împăcat cu fratele. Așadar, într-unul ca acesta, precum am zis mai înainte, vrăjmășia nu-și află sălaș.

Însă acela care s-a mâniat și nu s-a osândit pe sine, ci se atâță spre mai mare mâniere, și se căiește nu pentru că s-a mâniat, ci pentru că nu a grăit încă și mai multe decât a slobozit pe gură în tulburarea lui, acesta se numește om iute și certăreț. Unul ca acesta nu se liniștește niciodată, pentru că îl stăpânesc una după alta ținerea de minte a răului, întristarea și răutatea.

Dar să nu ne dea Domnul Iisus Hristos să ne asemănăm cu astfel de oameni. Ci să ne învrednicească să ne numărăm în ceata celor blânzi și smeriți.

4. Avva Zosima spunea încă deseori că este trebuință de multă trezvie și înțelepciune pentru

înfruntarea feluritelor meșteșugiri ale diavolului. Pentru că uneori naște tulburare din nimic, în vreme ce alteori aduce și o pricină binecuvântată, astfel încât, tocmai prin temeiul cel bun al pricinii, să facă pe cineva să creadă că s-ar fi mâniat, chipurile, cu dreptate. Aceasta este însă cu desăvârșire necuvenit pentru cel ce dorește cu adevărat să urmeze călătoria sfinților, precum spune și Sfântul Macarie: „Necuvenit lucru este să se mânie monahul. Necuviincios este să-l întristeze pe aproapele".

5. Și apoi a zis:

Cândva i-am cerut unui caligraf iscusit să-mi scrie niște cărți. Îndată ce acela a sfârșit cu scrisul, mi-a trimis veste: „Numai ce-am isprăvit. Când voiești, trimite să le iei".

Un oarecare frate, auzind acestea, a mers chipurile din partea mea la caligraf, i-a plătit după zapis și le-a luat. Dar și eu, neștiind ce se făcuse, am trimis un frate de-al nostru – cu scrisoare de întărire și cu zapisul – pentru a le lua.

Așadar, îndată ce a priceput că a fost păcălit de cel ce le luase, caligraful s-a tulburat și a spus:

- Cu adevărat am să mă duc chiar acum și am să-i cer socoteală îndoit: și pentru că m-a păcălit, și pentru că a luat lucruri care nu sunt ale sale!

Eu, când am aflat, i-am trimis veste: „Să știi, frate, că tocmai pentru aceasta dobândim cărți, ca să ne învățăm dintru ele iubirea, smerenia, blândețea. Dar dacă încă dinainte de a le dobândi începe cearta din pricina lor, atunci lipsească-mi. Destul este să fug

de gâlceavă. *Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe* (II Tim. 2, 24)".

Iată, aşadar, că, disprețuind cărțile, am izbutit să nu aduc nici o supărare fratelui.

XIV

1. În vreme ce şedea fericitul Zosima şi grăia pentru folosul sufletului, a început să aducă cuvinte ale Sfinților Părinți. Şi a ajuns la acel cuvânt pe care l-a spus Avva Pimen, că cel ce se prihăneşte pe sine află odihnă întru toate, şi la acela pe care l-a spus avva din muntele Nitriei când a fost întrebat: „Ce ai aflat mai mult pe această cale, părinte?", şi a răspuns: „Să mă osândesc şi să mă prihănesc pe sinemi totdeauna". Şi atunci cel ce l-a întrebat a încuviințat: „Altă cale, în afară de aceasta, nu este".

Deci a zis fericitul:

Câtă putere au cuvintele sfinților! Într-adevăr, toate câte le-au grăit sunt adevărate şi izvorâte din cercare, precum zice dumnezeiescul Antonie. Aşadar, pentru aceasta sunt atât de puternice, fiindcă au fost rostite de oameni care le-au pus în faptă, cum spune şi un oarecare înțelept: „Viața ta să adeverească cuvintele tale".

2. Şi a povestit întâmplarea de mai jos:

Am locuit cândva pentru puțină vreme în lavra Sfântului Gherasim, unde aveam un prieten. Şezând, aşadar, într-o zi şi vorbind pentru folosul sufletului, mi-am amintit de cuvintele de mai sus ale Avvei

Pimen şi ale altui avvă. Atunci prietenul meu mi-a spus:

- Eu cunosc din cercare aceste cuvinte şi odihna pe care o aduce făptuirea lor. Pentru că mă lega cândva o iubire adevărată de un oarecare diacon al lavrei. Nu ştiu însă cum, acela a început să bănuiască împotriva mea ceva care l-a întristat şi a început să se poarte cu răceală. L-am văzut posomorât şi l-am întrebat, voind să aflu pricina. „Ai făcut cutare şi cutare", îmi zice. Eu, însă, ştiind bine că nu făcusem un asemenea lucru, am început să-l încredințez despre aceasta. „Iartă-mă, frate, dar nu te cred", îmi răspunde. Am mers atunci la chilia mea şi am început să-mi cercetez conştiința, dacă făcusem un asemenea lucru, dar n-am găsit. Aşadar, când l-am văzut odată ținând Sfântul Potir şi împărtăşindu-i pe frați, m-am jurat din nou că nu mă înştiințează conştiința să fi făcut acel lucru. Însă nici acum nu s-a lăsat încredințat. Mi-am adus aminte atunci de cuvintele cele de mai sus ale Sfinților Părinți şi am crezut în puterea lor. Deci schimbând întrucâtva cugetul meu, zic către sinemi: „Diaconul mă iubeşte cu adevărat şi, mişcat de iubire, a luat îndrăzneală să-mi vădească tot ce avea în inima sa despre mine, aşa încât să iau aminte, să mă păzesc pe viitor şi să nu mai fac. Cu toate acestea tu, suflete ticălos, spui că n-ai făcut acest lucru. Însă mii de rele ai săvârşit şi le-ai uitat. Unde sunt cele pe care le-ai făcut ieri sau acum zece zile? Ți le aminteşti? Poate şi pe acesta l-ai făcut, ca şi pe acelea. Şi l-ai uitat, ca şi pe acelea!" Cu aceste cugete mi-am încredințat inima că într-adevăr

am săvârşit lucrul acela, dar l-am uitat, întocmai ca şi pe celelalte. Şi astfel am început să mulţumesc lui Dumnezeu şi diaconului, că datorită lui m-a învrednicit Domnul să mă încredinţez de greşeala mea şi să mă pocăiesc pentru aceasta. Cu astfel de gânduri m-am ridicat, aşadar, şi am mers să pun metanie diaconului şi să-i mulţumesc. Însă îndată ce am bătut la uşa lui şi mi-a deschis, îmi pune el metanie mai întâi şi zice: „Iartă-mă, frate, căci am fost batjocorit de diavoli şi te-am bănuit pentru lucrul acela. M-a înştiinţat însă limpede Dumnezeu că nu greşeşti". Şi nici nu m-a lăsat să spun ceva, zicând că nu-i nevoie.

Şi zicea fericitul:

Iată cum adevărata smerenie a plecat inima aceluia care o dorea, astfel încât nu numai că nu s-a smintit şi nu s-a amărât din pricina diaconului – mai întâi pentru că l-a bănuit, şi apoi pentru că n-a primit încredinţarea pe care i-o dăduse, ci dimpotrivă, a luat asupra sa greşeala. Şi nu numai aceasta, dar i-a şi mulţumit.

3. Şi zicea:

Vezi ce face virtutea? Câte trepte ale sporirii are pentru cel care o doreşte? Pentru că dacă prietenul meu ar fi voit, mii de pricini îi dăduse diaconul pentru a deveni demon. Însă, fiindcă păşise cu râvnă pe calea virtuţii, nu numai că nu s-a întristat împotriva lui, ci i-a şi mulţumit. Virtutea, vedeţi, i-a stăpânit inima.

Asemenea şi noi, dacă am lăsa la timp şi cu bună cuviinţă să pătrundă în inima noastră semineţele

blândeţii şi ale smeritei cugetări, nu ar afla loc vrăjmaşul să semene înlăuntrul nostru semineţele răutăţii. Însă, fiindcă ne află dezgoliţi de orice cuget bun sau, încă şi mai rău, ne găseşte îmboldindu-ne pe noi înşine spre răutate, pentru aceasta îşi plineşte lucrarea lui, luând de la noi pricini. Precum tocmai dimpotrivă se întâmplă cu virtutea. Dacă, adică, vede vrăjmaşul că sufletul însetează după mântuire, cultivând semineţele virtuţii şi având bună dorire, atunci nu poate să-şi plinească lucrarea lui.

XV

1. Şi-a adus aminte cândva de bătrânul acela pe care îl fura chiar vecinul său frate şi, măcar că ştia, nu numai că nu l-a mustrat niciodată, ci lucra încă şi mai vârtos [ca să poată întregi câte îi fura], zicând întru sine: „Poate are nevoie fratele". S-a minunat aşadar de milostivirea sfinţilor şi a istorisit următoarea întâmplare:

Mă aflam oarecând la ţarini. Acolo un egumen mi-a povestit aceasta:

- Aproape de chinovia noastră locuia un bătrân cu suflet foarte bun, care avea vecin un alt frate. Şi odată, pe când bătrânul lipsea, se scoală fratele, sparge chilia, intră înăuntru şi-i ia vasele şi cărţile. Aşadar, venind bătrânul şi nemaiaflându-le, a mers să-i spună fratelui. Acolo însă vede lucrurile lui în mijlocul chiliei, pentru că fratele încă nu apucase să le ascundă. Deci nevrând bătrânul să-l ruşineze, nici

să-l certe, s-a prefăcut că-l răzbesc fireştile nevoi ale trupului. Părăsind chilia degrabă, a mers la ieşitoare şi a stat acolo destulă vreme cât să adune fratele lucrurile din mijloc şi să le ascundă. Mai târziu, când s-a întors, bătrânul a început să vorbească despre altceva. Despre lucruri n-a spus nimic.

Dar după puţine zile, alţii oarecari au recunoscut lucrurile bătrânului şi l-au aruncat pe fratele în temniţă, fără să afle însă şi bătrânul. Mai târziu a cunoscut că fratele este în temniţă, dar nu ştia pentru care pricină l-au închis.

A venit, aşadar – zise egumenul – la mine, pentru că obişnuia să vină la mănăstirea noastră, şi mi-a spus:

- Fă iubire, dă-mi puţine ouă şi câteva pâinişoare.

- Trebuie negreşit că vei avea oaspeţi astăzi, îi zic.

- Da, îmi răspunde.

Acela însă le-a luat ca să meargă în temniţă şi să-l mângâie pe fratele.

Îndată ce a intrat în temniţă, fratele căzu la picioarele lui şi îi spuse:

- Pentru tine sunt aici, avva, căci eu am răpit lucrurile tale. Dar iată, cartea ta se află la cutare, haina ta la cutare...

- Să cunoască inima ta, fiul meu, l-a întrerupt bătrânul, că n-am venit aici pentru aceasta, nici măcar n-am aflat că eşti în temniţă din pricina mea. Dar când am auzit că eşti aici, m-am întristat şi am venit să te mângâi – iată, vezi ouăle şi pâinişoarele.

Acum însă voi face toate pentru ca să te scot din temniţă!

Într-adevăr, a mers şi i-a rugat pe unii dintre cei puternici, cărora le era cunoscut pentru virtutea sa, iar aceştia au trimis şi l-au scos din temniţă pe fratele.

2. Aveau să spună iarăşi despre acelaşi bătrân că a mers oarecând la piaţă să cumpere haină. A cumpărat una şi a dat o monedă de aur. Încă mai rămăseseră câţiva bănişori de plătit. A luat haina, a şezut deasupra ei şi a început să numere bănişorii pe tarabă.

Dar iată, veni atunci cineva, străduindu-se să-i fure haina. Bătrânul şi-a dat seama şi, milostiv precum era, s-a ridicat puţin câte puţin, întinzându-şi trupul ca să ajungă chipurile la bănişori, până ce a luat acela haina şi a plecat. Şi nu l-a certat bătrânul.

3. Şi zicea fericitul Zosima:

Cât preţuiau lucrurile sau haina pe care le-a pierdut? Dar buna sa dorire a fost mare. Dovadă că le avea ca şi când n-ar fi avut nimic. Drept aceea, a fost firesc ca, atunci când i le-au luat, el să rămână acelaşi. Nici nu s-a mâhnit, nici nu s-a tulburat. Pentru că, precum spun totdeauna, nu a avea vatămă pe cineva, ci a avea cu împătimire. Bătrânul acesta, şi întreaga lume să fi avut, tot aşa ar fi rămas – ca şi când n-ar fi avut nimic. Pentru că, prin toate câte a făcut, a arătat că era liber dinspre toate.

Să ne luptăm aşadar şi noi, fraţilor, să-i urmăm pe Sfinţii Părinţi şi să plinim cuvintele lor, ca să aducem roade şi să dobândim astfel veşnicele

bunătăți, uniți cu Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia este slava şi puterea, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

CUPRINS

AVVA AMMONA

PRECUVÂNTARE **5**

I.ISTORISIRI DESPRE AVVA AMMONA **10**

II.EPISTOLE ALE CUVIOSULUI ŞI DE DUMNEZEU PURTĂTORULUI PĂRINTELUI NOSTRU AVVA AMMONA **15**

1.DESPRE LINIŞTIRE 15
2.DESPRE CULTIVAREA SUFLETEASCĂ PENTRU ATRAGEREA HARULUI DUMNEZEIESC 17
3.DESPRE DARUL STRĂVEDERII ŞI DESPRE FUGA DE CEI NEOSÂRDUITORI 20
4.DESPRE ISPITELE PE CARE LE AU DE ÎNFRUNTAT CEI CE SPORESC DUHOVNICEŞTE. DESPRE FOLOSUL PE CARE LI-L PRICINUIESC ISPITELE, FĂRĂ DE CARE SUFLETUL NU POATE SĂ SPOREASCĂ ŞI SĂ SE APROPIE DE DUMNEZEU 22
5.DESPRE FAPTUL CĂ ANEVOIOASĂ ESTE CUNOAŞTEREA VOII DUMNEZEIEŞTI ŞI CĂ OMUL NU POATE SĂ ÎNŢELEAGĂ VOIA DUMNEZEIASCĂ SAU SĂ SPOREASCĂ DACĂ NU SE VA LEPĂDA DE TOATE VOILE SALE ŞI NU VA ASCULTA DE PĂRINŢII SĂI DUHOVNICEŞTI 27
6. DESPRE SLAVA DEŞARTĂ ŞI DORINŢA DE A PLĂCEA OAMENILOR 30
7. DESPRE LUCRĂRILE DUHULUI SFÂNT 32

III.DIN ÎNVĂŢĂTURILE CUVIOSULUI PĂRINTELUI NOSTRU AMMONA **35**

IV.ALE ACELUIAŞI. SFATURI **38**

V.CUVINTE ALE AVVEI AMMONA **49**

1. DESPRE CEI CE SE LINIŞTESC 49
2. DESPRE BUCURIA SUFLETULUI CARE ÎNCEPE SĂ TRĂIASCĂ PENTRU DUMNEZEU 52

VI.ALE ACELUIAŞI. FRAGMENTE **65**

AVVA ZOSIMA

PRECUVÂNTARE **69**

CAPETE FOLOSITOARE **73**

Distribuţie:
SC Egumenița SRL
O.P. 3
C.P. 301
800730 Galați
tel/fax: 0236-326.730
e-mail: bunavestire@geniusnet.ro
www.egumenita.ro

Tipărit la
S.C. EURIKA EURODIPS S.R.L.
Galați, Str. Unirii nr. 183
Tel./Fax: 0236.462799
e-mail: *evrikaeurodips@xnet.ro*
www: *evrikaeurodips.go.ro*